

Istraživanje percepcije knjižničara u javnosti

Paradžik, Mateja

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:292190>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-08**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Diplomski studij informacijskih tehnologija i informatologije

Mateja Paradžik
Istraživanje percepcije knjižničara u javnosti
Diplomski rad

Mentor: prof. dr. sc. Sanjica Faletar Tanacković

Osijek, 2019.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek
Odsjek za informacijske znanosti
Diplomski studij informacijskih tehnologija i informatologije

---

Mateja Paradžik

Istraživanje percepcije knjižničara u javnosti

Diplomski rad

Područje društvenih znanosti, polje informacijskih i komunikacijskih znanosti,
grana knjižničarstvo

Mentor: prof. dr. sc. Sanjica Faletar Tanacković

Osijek, 2019.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni. Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, 25. rujna 2019.

Mateja Paroške p122215970

Sažetak

Tematika ovoga rada i istraživanja vezuje se uz pitanje stereotipa o knjižničarskoj struci u novije doba. Unaprijed je poznata negativna stereotipizacija knjižničara i knjižničarstva kao profesije koja je nastala kao rezultat nerazumijevanja knjižničarske struke. Cilj ovoga rada i istraživanja bio je uvidjeti kakva je danas percepcija knjižničara i knjižničarstva među mladima na području Hrvatske. U istraživanju je fokus bio usmjeren na mlađe generacije kako bi se dobila jasna slika o tome kako danas knjižničari utječu na društvo i mijenjaju li se zaista unaprijed poznati stereotipi o knjižničarima. Tradicionalni stereotipi bespogovorno određuje knjižničarstvo kao žensku profesiju. Knjižničarke su određene kao 'usidjelice', sramežljive ljubiteljice knjiga, žene srednjih godina koje nose naočale i čija je kosa svezana u punđu. Rijetko je knjižničar muškarac koji je uglavnom prikazan kao neambiciozna osoba koja nije uspjela puno postići u životu. Na takvu sliku o knjižničarima najviše je utjecala filmska industrija, a utjecaj se može vidjeti i u serijama i u književnosti.

U istraživačkom se dijelu rada koristila kvantitativna metoda. *Online* anketni upitnik ispunilo je 300 ispitanika u dobi od 18 do 25 godina iz cijele Hrvatske. Rezultati istraživanja pokazuju da se u Hrvatskoj negativni tradicionalni stereotipi o knjižničarima mijenjaju nabolje, kao što je trend i u svijetu. Ali, i dalje je zamjetan stav ispitanika o relativno niskom društvenom statusu knjižničarstva kao profesije. Ovim se radom nastojalo otkriti kako danas mladi u Hrvatskoj gledaju na knjižničare. Također, radom se želi pokazati kako je i dalje jedini način promjene negativnih stereotipa o knjižničarima zapravo upoznavanje društva s knjižnicom i bolje razumijevanje knjižničarske profesije.

Ključne riječi: knjižničari, informacijski stručnjaci, knjižničarstvo, percepcija, stereotipi, mladi, Hrvatska

Sadržaj

1. Uvod:	1
2. Narodne knjižnice.....	4
2.1. Uloga narodne knjižnice u zajednici	4
2.2. Narodna knjižnica i mladi	6
3. Kompetencije suvremenog knjižničara.....	10
3.1. Profesionalne kompetencije knjižničara.....	10
3.2. Osobne kompetencije knjižničara	12
4. Knjižničarstvo kao profesija ili poluprofesija	14
4.1. Tradicionalni stereotipi o knjižničarima.....	16
5. Utjecaji na stvaranje stereotipa o knjižničarima.....	19
5.1. Utjecaj filmova i serija na percepciju o knjižničarima	19
5.2. Utjecaj književnosti na percepciju o knjižničarima	21
6. Percepcija o knjižničarima danas.....	22
7. Istraživanje percepcije o knjižničarima među mladima u Hrvatskoj	26
7.1. Svrha i ciljevi istraživanja	26
7.2. Rezultati istraživanja.....	28
7.2.1. Demografski podaci o ispitanicima.....	28
7.2.2. Korištenje narodne knjižnice	31
7.2.3. Kompetencije suvremenih knjižničara u narodnoj knjižnici	35
7.2.4. Uloga narodnih knjižnica i knjižničara u zajednici	38
7.2.5. Stereotipi o knjižničarima.....	42
7.2.6. Važnost knjižničara danas i u budućnosti.....	44
8. Zaključak.....	47
9. Literatura.....	51
10. Prilozi.....	55

1. Uvod:

Knjižničarstvo je profesija koja je uglavnom nezamjetna u zajednici. Ono se nalazi na granici stereotipa koji mu onemogućuju rast i razvoj. Stručna literatura ukazuje da godinama u javnosti postoji iskrivljena, generalizirana slika o knjižničarima pa tako i o knjižničarstvu kao profesiji. Negativni stereotipi koji su se pojavili još sredinom prošloga stoljeća obilježili su struku, a posljedice se osjete i danas. Stereotipni knjižničar je dakle najčešće žena, usidjelica, ona je povučena i zaljubljenica u knjige. Knjižničarka je staromodna i neprimjetna, ona je neatraktivna suprotnom spolu, zakopčana do grla, kose skupljene u punđu i s naočalama, a 'pssst' joj je zaštitni znak. Knjižničarstvo je prema tome manje cijenjena profesija jer je svojstvena ženama. Osim toga, nerijetko se, upravo zbog toga, knjižničarstvo doživljava i poluprofesijom, iako posjeduje sve karakteristike profesije.

Ovaj rad i istraživanje nastoje pokazati koliko su se ti stereotipi održali do danas i kakva je percepcija o knjižničarima danas u Hrvatskoj među mlađim generacijama. Istraživanje je provedeno pod pretpostavkom da mlađe generacije nisu pod utjecajem onih stereotipa koji su utjecali na mišljenje o knjižničarima kod starijih generacija.

Prvo poglavlje ovoga rada govori o narodnim knjižnicama, specifičnoj vrsti knjižnica koje su namijenjene svima u zajednici pa i šire. Prema tome i mladi su korisnici narodnih knjižnica, a oni su definitivno specifična skupina korisnika o čijim potrebama treba voditi računa. Mladi su osjetljiva skupina korisnika koja nerijetko, zbog nepostojanja zasebnog prostora namijenjenog njima, odustaje od knjižnica. Mladi su također u zajednici na glasu kao buntovnici s kojima se ne može izaći na kraj pa na taj način još i više odbijaju starije od sebe. Knjižničari u tom slučaju pred sobom imaju velik izazov jer oni te mlade trebaju privući i zadržati u knjižnici. Knjižničari trebaju mlade informirati, obrazovati ih, pružiti im građu i aktivnosti koje ih zanimaju. Također, u takvom se slučaju najviše ogledaju kompetencije knjižničara, čak više one osobne nego profesionalne jer je mladima važna prisna, prijateljska komunikacija.

Drugo poglavlje se referira na kompetencije koje se očekuju od suvremenog knjižničara, odnosno informacijskog stručnjaka. Prvenstveno, važno je razlikovati dvije kategorije kompetencija koje bi suvremeni knjižničar trebao posjedovati. Literatura navodi da su to profesionalne ili stručne kompetencije i osobne kompetencije, odnosno komunikacijske vještine

knjižničara. Profesionalne kompetencije odnose se na sva ona stručna znanja koja knjižničar ili informacijski stručnjak usvaja na studiju i usavršava u praksi. Ta znanja i vještine obuhvaćaju utemeljenost znanja u profesiji, temeljno opće znanje u području, sposobnost organiziranja, planiranja, rješavanja problema i odlučivanja, vještine prikupljanja i upravljanja informacijama. Osobne kompetencije temelje se na društvenim i komunikacijskim vještinama knjižničara u odnosu sa korisnicima i suradnicima. One su vidljive u međuljudskim odnosima, kritičkim i samokritičkim sposobnostima, individualnom i timskom radu, uvažavanju različitosti i multikulturalnom pristupu.

Sljedeće poglavlje govori o već spomenutim tradicionalnim stereotipima zbog kojih se knjižničarstvo dugo smatralo poluprofesijom. Iako se takvo gledanje na knjižničarstvo nastojalo suzbiti još nakon Drugog svjetskog rata, negativan stereotip je već bio proširen pa su muškarci uglavnom izbjegavali knjižničarski posao. Onima pak koji bi se odlučili za tu profesiju, društvo je pripisivalo feminizirane atribute i na njih gledalo kao neambiciozne ljude koji ništa bolje u životu nisu mogli ostvariti pa su zapali među police i za pultom s knjigom u ruci. Tradicionalan pogled na knjižničarstvo uglavnom ovu struku pripisuje ženama, a njih je onda društvo okarakteriziralo staromodnim intelektualkama, sramežljivim i strašljivim ženama kojima su moderni trendovi potpuna nepoznanica.

Naravno, na takav pogled na knjižničarstvo je moralo nešto utjecati. Na temelju ranijih istraživanja prikazan je pregled različitih utjecaja na percepciju o knjižničarima u javnosti. Na percepciju knjižničara utjecala je u najvećoj mjeri filmska industrija koja ima velik utjecaj na modeliranje društava općenito. Naime, filmska industrija kreirala je ranije navedenu negativnu sliku o knjižničarima, ali u posljednjih nekoliko godina filmovi su počeli prikazivati knjižničara u znatno pozitivnijem položaju. Neki su se stereotipi zadržali, ali neki su se u potpunosti promijenili. Osim toga na percepciju knjižničara u javnosti utjecala je književnost, o čemu je riječ u poglavljima koji slijede. Ali, utjecaj književnosti nije toliko značajan kao što je utjecaj filmske industrije.

U sljedećem je poglavlju riječ o suvremenoj percepciji koju javnost ima prema knjižničarima. Dakle, poglavlje govori o promjeni slike o knjižničarstvu. Na promjenu negativnih stereotipa u pozitivne utjecala je filmska industrija, ali i sami knjižničari. Oni, nezadovoljni svojim položajem u društvu nastoje kreiranjem nove, alternativnije slike o knjižničarima dokazati da su

oni ljudi sa svojim interesima i uzbudljivim životima koji nemaju veze s onim što javnost već godinama misli o njima.

Nakon teorijskog pregleda slijede rezultati istraživanja koje je provedeno s ciljem ispitivanja percepcije o knjižničarima među mlađom populacijom u Hrvatskoj. Istraživanje je provedeno uz pomoć *online* upitnika koje je sadržavalo 18 pitanja koja su se odnosila na ulogu narodnih knjižnica u društvu te percepciju mladih o knjižničarima i knjižnicama s obzirom na iskustva vezanima uz narodne knjižnice.

2. Narodne knjižnice

Knjižnice su informacijska, obrazovna, društvena i kulturna središta u zajednici u kojoj djeluju. One predstavljaju centar razmjene informacija i okupljanja bez obzira kome bile namijenjene. Knjižnice mogu biti namijenjene specifičnoj, užoj zajednici, kao što su primjerice školske knjižnice namijenjene učenicima i nastavnicima. S druge strane postoje i one namijenjene cijeloj mjesnoj zajednici koje se nazivaju narodne knjižnice. Ovisno o ciljanoj korisničkoj skupini, knjižnica kreira svoj način djelovanja, no za narodne je knjižnice specifično da njihove službe i usluge budu dostupne svim članovima zavičajne zajednice, a po potrebi i šire.¹

“Narodna knjižnica je organizacija koju osniva, podržava i financira određena zajednica putem lokalne, regionalne ili nacionalne vlasti ili nekog drugog oblika organizacije. Osigurava pristup znanju, informacijama i djelima mašte pomoću izvora i službi, a na raspolaganju je svim članovima zajednice bez obzira na njihovu rasu, nacionalnost, dob, spol, religiju, jezik, invaliditet, ekonomski i radni status te obrazovanje”.²

Narodne knjižnice svim svojim korisnicima nude usluge pristupa informacijama i prostor te mogućnost interakcije s informacijama pojedincima i skupinama u zajednici u kojoj djeluju, te pružaju poticaj korisnicima u obliku brojnih aktivnosti.³

2.1. Uloga narodne knjižnice u zajednici

Uzevši u obzir raznolikost zajednice, a samim time stvarne i potencijalne korisnike, narodne knjižnice ispred sebe imaju postavljen poprilično velik izazov. Zadovoljavanje informacijskih i obrazovnih potreba svakog pojedinca iz zajednice je temeljno poslanje knjižnice koje je u ovom

---

¹Usp. Narodna knjižnica. Anić, Vladimir. Rječnik hrvatskoga jezika. 3. prošireno izdanje. Zagreb : Novi liber, 1998. Str. 548.

²Narodna knjižnica : IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga / glavna urednica Mirna Willer. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003. Str. 1.

³Usp. Davies, Eric J. Taking a measured approach to library management : performance evidence applications and culture. // Management, marketing and promotion of library services based on statistics, analyses and evaluation. / edited by Trine Kolderup Flaten. Munchen : K.G. Saur, 2006. Str. 17.

slučaju prilično kompleksna zadaća. Narodne knjižnice svoje službe i usluge organiziraju prema zakonima i standardima za narodne knjižnice, ali osim toga važno je pratiti koje su potrebe sredine u kojoj djeluju kako bi omogućili osobni rast svakog pojedinca koji čini tu zajednicu. Osim što nastoje odgovoriti na informacijske potrebe korisnika, knjižnice postoje kako bi obrazovale i oblikovale društvo. One pružaju usluge od kojih korisnici imaju neposrednu korist u osobnim, obrazovnim, ekonomskim i drugim ključnim vidovima svojih života.⁴ Prema tome one trebaju stvoriti ravnotežu između one knjižnične građe i usluga koje korisnici žele i one visokokvalitetne koje će tu zajednici učiniti intelektualno i kulturno razvijenijom i nadahnutijom. Osim građe, tu su i razne aktivnosti koje knjižnica ima dužnost pripremiti za zajednicu u kojoj djeluje kako bi zadržala postojeće, ali privukla i nove korisnike. Razvojem tehnologije, narodne knjižnice ispred sebe su dobile još jednu bitnu zadaću. Praćenje trendova koje nameće razvoj suvremene tehnologije postao je imperativ kako bi održavali interes korisnika i učinili knjižnicu popularnom u zajednici. Kao svojevrсни multimedijalni centri svojih lokalnih zajednica, narodne knjižnice su za svoju zajednicu interaktivna, kreativna i poticajna sredina za razvoj pismenosti, prvenstveno informacijske, ali u zadnje vrijeme i informatičke, medijske, digitalne i sl.

Prostorno, narodna knjižnica, također mora odgovarati kako bi omogućila pristup, sigurnost i korištenje knjižnice svim korisnicima, a i široj zajednici. Knjižnica mora imati dovoljno prostora, adekvatno pohranjenu građu kojoj korisnici mogu pristupiti. Osim toga, ona mora biti smještena na povoljnoj lokaciji koja će biti atraktivna i privlačna zajednici, a najvažnije je da osigurava povoljan fizički pristup svima.

Jedan od važnih postulata narodne, odnosno gradske knjižnice je da je ona dnevni boravak grada u kojoj djeluje, a naročito ako je riječ o manjim sredinama gdje je ona možda jedina kulturna ustanova. Narodne knjižnice korisnicima u tom slučaju nude više od posudbe knjiga i uvida u referentne izvore; one nude usluge i programe za djecu, programe za promicanje čitanja i pismenosti, programe cjeloživotnog obrazovanja, predstavljaju mjesta društvenog okupljanja, postaju mjesta na kojima se odvijaju izložbe i razne druge kulturne manifestacije.⁵ Za narodnu

---

⁴Usp. Vakkari, Pertti; Sami Serola. Perceived outcomes of public libraries. // Library and information science research 34, 1(2012), str. 38.

⁵Usp. Sutherland, Sue. Passions, practice, partnership and politics : marketing the future of public libraries. // APLIS 15, 2(2002), str. 62.

knjižnicu je važno da ona nije samo spremište knjiga, nego aktivni sudionik i stvaratelj života u lokalnoj zajednici.⁶

2.2. Narodna knjižnica i mladi

Ako uzmemo u obzir da narodna knjižnica vodi brigu o informacijskim potrebama cijele zajednice, onda je jasno da u tom slučaju knjižnicu posjećuju i mladi. Mladi jesu specifična skupina korisnika knjižnice koja u većini slučajeva nema zaseban prostor u knjižnici. I ranije je bio slučaj, a svjedoci smo toga i danas, da narodne knjižnice svoje korisnike uglavnom dijele na dvije skupine, a to su odrasli i djeca. Mladi u tom slučaju nemaju jasno određenu pripadnost ni jednom od odjela koje knjižnica nudi. Oni nisu više djeca i nemaju potrebe za takvom građom i uslugama u knjižnici, ali još uvijek nisu dovoljno odrasli da bi mogli participirati u aktivnostima namijenjenim odraslim korisnicima knjižnice. Upravo je zbog toga čest slučaj da mladi prestanu dolaziti u knjižnicu, a narodna knjižnica time počinje gubiti korisnike koji su tada u najosjetljivijoj dobi. U tom mladenačkom, najosjetljivijem dobu u kojem djeca postaju odrasli, teško je prepoznati sve njihove potrebe i pronaći kvalitetne načine kako te potrebe zadovoljiti.⁷ Upravo je zbog toga važno mlade promatrati kao zasebnu skupinu korisnika knjižnice i pomno planirati knjižnično djelovanje usmjereno prema njima. Mladima je u narodnim knjižnicama važno odvojiti prostor samo za njih, pratiti i uključivati ih u planiranje usluga i poticati njihov interes kontinuirano. Važno im je pokazati da su bitni, da ih se razumije i da su uključeni, čak nije loše mlade angažirati kao nositelje određenih programa koje knjižnica provodi. Mladima je važno da osjećaju sigurnost i da se njihov glas čuje, a njihovo mišljenje uvažava.

„Tinejdžerima je potrebno posvetiti posebnu pozornost jer mnogi upravo u tom životnom razdoblju prestaju s čitanjem neobvezne literature. Knjižničari i drugi stručnjaci kojima je poznat psihički i emocionalni razvoj mladih ljudi trebali bi

⁶Usp. Ciceron, Iva. Gradska knjižnica – dnevni boravak grada. Vjesnik bibliotekara Hrvatske 53, 3/4(2010), str 173. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/119859> (2019-08-10)

⁷Usp. Bošković, Marija. Web 2.0 i knjižnične usluge za mladež u hrvatskim narodnim knjižnicama: završni rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za informacijske znanosti, 2011. URL: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/4438/1/103ZR.pdf> (2019-08-15)

mladež uvoditi u svijet raznovrsnih knjiga, u skladu s njihovim promjenjivim interesima.“⁸

Naravno, ponekad je to izazov. Izazov je pratiti promjenjivo razdoblje kod tinejdžera i mladih i održavati njihov interes prema knjigama i ostalim aktivnostima u knjižnici. Prvenstveno, ako se uzme u obzir knjižnična građa. Mlade je potrebno obrazovati i usmjeravati na kvalitetnu građu, a nerijetko je ona njima nezanimljiva. Zato je važno police u knjižnici popuniti građom koja će privući mlađu populaciju korisnika kako bi ih knjižničari dalje mogli usmjeravati kako bi proširili vidike i kako bi doživjeli još veći osobni rast. Čak i prije nego knjigama, mlade je potrebno prvenstveno privući u fizički prostor knjižnice. To je moguće ostvariti različitim aktivnostima u prostoru knjižnice. Predavanja i radionice su najpovoljnije za privlačenje mladih u knjižnicu.

Mladi dosta često nisu ni svjesni šta im sve knjižnica može ponuditi, kakve sve usluge i aktivnosti postoje u njoj. Većina mladih korisnika zapravo na knjižnicu gledaju kao formalnu ustanovu u kojoj dolaze samo posuditi i vratiti knjige, najčešće lektiru. I zbog toga najčešće u knjižnicu odlaze samo po potrebi, jednom mjesečno ili par puta godišnje. Tamo odlaze samo kada moraju.

Kako bi mladi spoznali što to knjižnica jest i što im ona uopće nudi, važno je popularizirati knjižnicu među mlađom populacijom. Knjižnica treba izaći iz svog prostora kako bi mladim korisnicima pokazala kako i oni mogu sudjelovati. Najviše pozornosti trebalo bi se trebalo posvetiti mladima koji se nalaze u problematičnim zajednicama te ih na kreativan i maštovit način pridobiti i potaknuti na češće čitanje i druženje s vršnjacima na aktivnostima koje im omogućuju socijalizaciju i osobni razvoj.⁹

U Smjernicama za knjižnične usluge za mladež navode se prijedlozi na koji način knjižničari moraju promovirati knjižnicu:

- promovirati knjižnicu na mjestima koja su vrlo bliska mladima i na kojima mladi provode najviše vremena (kafići, kina)

---

⁸Smjernice za knjižnične usluge za mladež. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 9.

⁹Usp. Stričević, Ivanka. Informacije potrebne mladima za osobni razvoj. // Slobodan pristup informacijama: 7. i 8. okrugli stol / uredile Aleksandra Horvat i Loris Bučević-Sanvincenti. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 138.

- promovirati svoje usluge na mrežnim stranicama s obzirom da mladi danas najviše vremena provode na internetu
- poticati mlade na sudjelovanje u planiranju i organiziranju programa koji su u skladu s njihovim mišljenjima i željama
- sudjelovati u financiranju događaja koji povezuju interese mladih i knjižnicu
- okupiti građu koja je bliska mladima po tematici (ljubav, sport, poznate osobe)
- surađivati sa školama i srodnim ustanovama te promovirati suradnju
- osmisliti i provoditi aktivnosti i natjecanja na kojima mladi mogu pokazati svoje vještine i znanje¹⁰

Vodeći u populariziranju knjižnica među mladima jesu knjižničari. Knjižničari su definitivno posrednici između korisnika i onoga što knjižnica pruža svojim korisnicima. Zato je jako važno graditi povoljan odnos kako bi mladi osjećali da su poželjni. Mladi očekuju da knjižničar bude pristupačan, komunikativan, otvoren za nove ideje, spreman na timski rad i kreativan kako bi pristupio na njima zanimljiv način, da usvaja mišljenja mladih te da ih poštuje kao i ostale korisnike te da poznaje razvojne potrebe mladih.¹¹ U takvoj se sredini svaka mlada osoba osjeća dobrodošlom. I naravno da će to utjecati i na uključivanje mladih u knjižnicu. Knjižničari trebaju iskoristiti taj odnos kako bi saznali koji jesu interesi mladih u sredini u kojoj djeluju. I onda na temelju toga organizirati aktivnosti u suradnji s mladima. Neki od kvalitetnijih i privlačnijih programa koje knjižničari mogu provesti u suradnji s mladima su: predstavljanje njima zanimljivih knjiga, upoznavanje s autorima, susreti s poznatim osobama, debate, susreti klubova, kreativne aktivnosti mladih i slične aktivnosti i programe. Programi i aktivnosti koji se pripremaju za mlade unutar knjižnica uglavnom iziskuju minimalne financijske resurse jer se oslanjaju na druženje i kreativnost te služe kao dobar temelj za osmišljavanje i provođenje daljnjih aktivnosti.¹²

Osim što bi knjižničari trebali stavljati naglasak na dobrom odnosu s mladm populacijom korisnika, oni bi također trebali biti svjesni da mladi 21. st. ovise o tehnologiji. Dosta je često upravo to način na koji knjižničari mlade mogu privući u fizički prostor knjižnice. Današnji

¹⁰Usp. Smjernice za knjižnične usluge za mladež. Nav. dj., str. 23.

¹¹Usp. Stričević, Ivanka; Jelušić, Srećko. Nav. dj., str. 7.

¹²Isto, str. 19.

tinejdžeri jako puno vremena provode koristeći se tehnologijom. Oni su ti koji poznaju i prate tehnološke trendove. Među mladima danas internet ima jednako važnu ulogu kao što su nekada imale tradicionalne knjižnice tako što omogućuje većinom besplatan pristup i korištenje informacija bez obzira na mjesto i vrijeme, no ipak najveća prednost interneta zasigurno je mogućnost interakcije. Na knjižničarima je dakle onda prepoznati bitnu ulogu tehnologije u „vraćanju“ mladih korisnika u prostore knjižnice, knjižničari su dužni osigurati potrebnu opremu koja će privući mlade i zadržati ih u prostoru knjižnice, ali i online usluge putem kojih bi se knjižnica maksimalno približila svojim korisnicima.¹³

---

¹³Usp. Smjernice za knjižnične usluge za mladež. Nav. dj., str. 7-8.

3. Kompetencije suvremenog knjižničara

3.1. Profesionalne kompetencije knjižničara

Profesionalne kompetencije knjižničara obuhvaćaju temeljno opće znanje u području, sposobnost planiranja i organiziranja, rješavanja problema i odlučivanja, vještine prikupljanja i upravljanja informacijama.¹⁴ Suvremeni knjižničar u današnje vrijeme trebao bi biti, po završetku studija, kompetentan obavljati stručne poslove u knjižnici. Stručni poslovi u knjižnici jesu unaprijed definirani, a prilikom studija ih uz stručnu praksu svaki budući knjižničar ili pak informacijski stručnjak ima prilike usvojiti. Budući knjižničar sva teorijska i praktična znanja iz ove profesije stječe na studiju knjižničarstva, ili studiju informacijskih, ili informacijskih i komunikacijskih znanosti. Svaki od navedenih studija priprema budućeg stručnjaka, koji bi trebao bez ikakvih problema biti sposoban primjenjivati prethodno usvojena znanja u praksi i naravno uz položeni stručni ispit konkurirati na tržištu rada u svom području djelovanja.

Knjižničar, kao informacijski stručnjak, po završetku studija posjeduje stručna znanja i vještine u prikupljanju, obradi i omogućavanju daljnjeg korištenja i distribuiranja informacija. Sva ta stručna znanja koja je usvojio on dalje primjenjuje u praksi. Knjižničar ili informacijski stručnjak podrazumijeva onog djelatnika informacijske ustanove koji je spreman strateški upravljati informacijama kako bi unaprijedio poslanje vlastite organizacije, informacijske ustanove u kojoj djeluje, što postiže kroz razvoj, implementaciju i upravljanje građom i uslugama prateći pritom promjenjive društvene trendove, a i napredak tehnologije. Osim toga, jedna od bitnih pretpostavki kompetentnog i stručnog knjižničara jest cjeloživotno obrazovanje navedenog stručnjaka. Knjižničar danas, u 21. stoljeću, ispred sebe ima postavljen velik izazov s obzirom da živimo u dinamično i promjenjivo doba. Knjižničar je dužan kontinuirano obogaćivati znanja,

---

¹⁴Usp. Barbarić, Ana. Knjižničarske kompetencije/ Cjeloživotno učenje knjižničara: ishodi učenja i fleksibilnost //Tihomil Maštrović i suradnici. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2009., Str. 62. URL: <http://www.nsk.hr/cuk/cuk.pdf> (2019-07-29)

vještina i voditi računa o stvaranju iskoristivih i povoljnih iskustava u praksi te dobro poznavati i djelovati prema etičkim načelima struke.

Profesionalne kompetencije knjižničara ili informacijskog stručnjaka jesu razvijanje strategije djelovanja, usmjeravanje, vođenje informacijske ustanove, oglašavanje proizvoda i usluga te savjetovanje o pitanjima zaštite i poštivanja autorskih prava i intelektualnog vlasništva.¹⁵ Zadatak knjižničara je upravljati knjižničnom građom i svim ostalim informacijskim izvorima, on bi trebao biti kompetentan pronaći, pristupiti, prikupiti, vrednovati i obraditi građu koja je namijenjena korisnicima za daljnje korištenje. U sklopu profesionalnih kompetencija ključna je i sposobnost identifikacije i selekcije građe, vrednovanja zbirke, kvalitetna pohrana informacija, organizacija informacija o građi, knjižničar bi također trebao bi biti sposoban izraditi i provoditi nabavnu politiku s obzirom na knjižnici u kojoj djeluje.¹⁶

Svaka knjižnica namijenjena je specifičnoj sredini koja ima svoje informacijske potrebe. Knjižničar o tim specifičnim potrebama mora voditi računa prilikom obavljanja stručnih poslova u njoj. Knjižnična građa, knjižnične usluge, sve aktivnosti koje provode, knjižničari moraju kreirati prema svojim korisnicima na temelju potreba koje unaprijed trebaju otkriti. Knjižničari moraju kontinuirano istraživati potrebe zajednice u kojoj djeluju kako bi povoljno organizirali rad knjižnice i opremili knjižnicu građom i opremom za kojom postoji potreba u zajednici. Osim toga, nikako ne smiju zaboraviti i na ostatak zajednice, odnosno nekorisnike ili potencijalne korisnike knjižnice. Knjižnica je namijenjena svima, bez iznimke, tako da knjižničar treba uložiti određene napore kako bi privukao i nove korisnike u knjižnicu.

S obzirom na dinamičnost koju nalaže 21. stoljeće, knjižničar je dužan učiniti knjižnicu informacijskim centrom koji ideu korak s vremenom. Danas je, s obzirom na količinu informacija kojim smo okruženi, na knjižničaru dužnost učiniti svoju zajednicu informacijski pismenom. Još je veći naglasak na informacijskoj pismenosti djelatnika koji bi trebali posjedovati vještine brzoga pronalaženja relevantnih informacija svojim korisnicima i usmjeravanju korisnika kako bi nadopunili i sami bili u mogućnosti oblikovati svoje informacijske potrebe. Uz kompetentnog

---

¹⁵Usp. Barbarić, Ana. Kompetencije informacijskih stručnjaka 21. stoljeća/ Cjeloživotno učenje knjižničara: ishodi učenja i fleksibilnost //Tihomil Maštrović i suradnici. Prerađeno izdanje. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2009., Str. 171. URL: <http://www.nsk.hr/cuk/cuk.pdf> (2019-07-29)

¹⁶Usp. Barbarić, Ana. Nav. dj., str. 62.

suvremenog knjižničara neizostavno je uzeti u obzir dobro ovladavanje tehnologijom i korištenje informacijskih pomagala koji knjižnični posao čini bržim i efikasnijim. Knjižničari bi dakle trebali biti spremni pratiti trendove razvoja tehnologije, ali i pratiti primjere dobre prakse i tome prilagođavati svoj rad, štiti privatnost svojih korisnika uz osiguravanje dostupnosti i dostavu informacija.¹⁷ Uz pomoć tehnologije knjižničari znatno mogu popularizirati knjižnicu u zajednici, a i šire. Danas, u digitalnom svijetu u kojem živimo, sve se nalazi online. Tu se javlja dovoljno prostora da se knjižničari u online ili pak virtualnom svijetu približe korisnicima, bili oni postojeći ili potencijalni korisnici. Društvene mreže su definitivno prostor koji to omogućuje, vrlo jednostavno.

U sklopu profesionalnih kompetencija knjižničara ili informacijskih stručnjaka postoje određene zakonske odredbe, standardi i propis. Knjižničari su dužani, kao i djelatnici u svakoj drugoj profesiji, pratiti promjene vezane uz djelatnost koju obavljaju i prilagođavati im se.

3.2. Osobne kompetencije knjižničara

Knjižničarstvo je grana unutar polja informacijskih i komunikacijskih znanosti i unutar područja društvenih znanosti. Knjižničarstvo je profesija koja se dobrim dijelom oslanja na rad s korisnicima. Knjižničarstvo je dakle profesija koja je definitivno ovisna o društvu, njihovim potrebama i promjenama. Knjižnica sama po sebi nema svrhu, bez društva i odgovaranja na korisničke potrebe ona ne ispunjava nikakvu funkciju. Knjižnice postoje kako bi pomogle i dale odgovore na potrebe društva. Tako je bilo oduvijek, od prvih knjižnica pa sve do danas. Naravno, knjižnica se s obzirom na to mijenjala kroz vrijeme. Prema tome možemo reći da su knjižnice i društvo u uzročno-posljedičnom odnosu.

Uzevši u obzir da knjižničar ili informacijski stručnjak na svom radnom mjestu radi s ljudima, on je dužan voditi računa da taj odnos i ta komunikacija budu kvalitetni. Na komunikaciji s korisnicima, ali i na međusobnoj komunikaciji i komunikaciji sa suradnicima, knjižničari moraju

---

¹⁷Usp. Barbarić, Ana. Nav. dj., str. 175.

raditi. To bi značilo da kontinuirano trebaju nadograđivati svoje komunikacijske i prezentacijske vještine i raditi na samopouzdanju.

Kako bi razvili povoljan odnos, a time opravdali očekivanja korisnika i utjecali na svoju reputaciju i položaj knjižnice, knjižničari su dužni razvijati svoje socijalne vještine. Način na koji knjižničari komuniciraju s korisnicima najviše odražava dojam koji će korisnici imati o knjižnici i knjižničnim uslugama. Prema tome, knjižničari suposrednici između informacija i korisnika noigraju puno značajniju ulogu u stvaranju percepcije o ustanovama u kojima rade. Osobne kompetencije knjižničaraogledaju se u međuljudskim odnosima, kritičkim i samokritičkim sposobnostima, individualnom i timskom radu, uvažavanju različitosti i multikulturalnom pristupu.¹⁸ Pozicija knjižničara u knjižnici, ali i u društvu, očekuje od njega apsolutnu posvećenost korisnicima, kreativnost i motiviranost u svim aspektima rada. Knjižničar bi trebao razvijati komunikacijske i prezentacijske vještine, biti prilagodljiv i spreman na promjene. Također, važno je da knjižničar vodi računa i o kontinuiranom obrazovanju, napredovanju i da radi na razvoju vlastite karijere.

Svaki korisnik, bilo da je postojeći ili da se prvi puta nalazi u knjižnici, očekuje da se knjižničar prema njemu odnosi s poštovanjem i uvažavanjem. Korisnik u knjižnicu vrlo često dolazi po informacije s nedefiniranim i netočnim upitima što ponekad od knjižničara zahtjeva vještinesavjetovanja i pregovaranja te spremnost na kompromis, ali i na isprike. Posao knjižničara u komunikaciji sa zajednicom je dinamičan jer nikad ne znaju kakav će mu korisnik doći u knjižnicu i na kakvu će situaciju morati odgovoriti. Zato, svaki bi djelatnik knjižnice trebao biti fleksibilan, pozitivan, maštovit i spreman na nove izazove.

S obzirom na postulat da je knjižnica treće mjesto za pojednca, nakon vlastitog doma, posla ili škole, korisnik bi se u knjižnici trebao osjećati ugodno i biti pozvan u njoj boraviti neko vrijeme. Prema tome, knjižnica bi korisniku trebala omogućiti osjećaj pripadnosti i ugone. Zasigurno da to knjižničar može učiniti pripremajući zanimljive aktivnosti za kojima zajednica ima potrebu, ali svako će na ugodu utjecati način na koji će knjižničari komunicirati s korisnicima. Jedna od vodećih osobnih kompetencijama svakog knjižničara trebala bi biti asertivnost. Knjižničar koji posjeduje atribut asertivan je siguran, ima svoje stavove i čvrsto stoji iza njih. Takav knjižničar je neovisan, ima pohvalnu razinu samopouzdanja, osjeća se korisnim, osviješten je i ima osjećaj

---

¹⁸Usp. Barbarić, Ana. Nav. dj., str. 62.

odgovornosti prema zajednici.¹⁹ Samopouzdanje je jako bitan faktor u knjižničarskom poslu ako se uzme u obzir kreiranje pozitivne percepcije o struci. Na takav način knjižničar ulijeva sigurnost, a može poslužiti i kao dobar primjer svojim korisnicima. Učinkovita i usklađena verbalna i neverbalna komunikacija, samostalan, ali uz to i timski rad, uzajamno poštivanje i povjerenje, planiranje karijere, stvaranje ravnoteže između poslovnog i privatnog života, slavljenje vlastitih i postignuća drugih samo su neki od niza osobnih kompetencija svakog informacijskog stručnjaka ovoga vremena.²⁰ Prijateljski nastrojen, empatičan, ljubazan i s osmjehom na licu, takav bi trebao biti knjižničar svojim korisnicima.

4. Knjižničarstvo kao profesija ili poluprofesija

Postoje brojne definicije profesije i svega onoga što profesiju čini profesijom. U najčešćem slučaju i laički rečeno, profesija bi se mogla definirati kao stalno zanimanje. Aleksandra Horvat u svom radu u kojem govori o profesionalizaciji bibliotekarskog zanimanja navodi nekolicinu autora koji su okarakterizirali profesiju. Zaključuje na temelju toga da su osnovne karakteristike profesije postojanje sistematiziranoga znanja i vještina koje se mogu prenijeti podučavanjem, organizirani sustav izobrazbe i provjere znanja kandidata, stručno društvo, orijentacija prema pružanju usluga javnosti te samokontrola profesije koja se provodi na osnovi etičkoga kodeksa.²¹ Knjižničarstvo u svijetu, ali i kod nas u Hrvatskoj ima sve navedene karakteristike, pa se može zaključiti da ono jest profesija. Problem je pak što društvo na knjižničarstvo ne gleda na taj način. Knjižničarska profesija dugo se smatrala poluprofesijom pa se još i danas vode polemike po tom pitanju. Knjižničarstvo, odnosno knjižničari ne uživaju visok status u društvu, iako se knjižničarstvo profesionaliziralo. Pitanje koje se postavlja je definitivno što bi mogao biti uzrok tako niskog društvenog položaja. Prema A. Luthmann u knjižnicama i dalje rade najčešće žene (četiri od pet knjižničara žene)pa se tako oblikovala i percepcija javnosti o knjižničarstvu kao ženskoj

---

¹⁹Usp. Škrobica, Vanja. Nav. dj., str. 395

²⁰Usp. Barbarić, Ana. Nav. dj., str. 176.

²¹Usp. Horvat, Aleksandra. Profesionalizacija bibliotekarskog zanimanja. URL: <http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/horvat1.htm> (2019-07-30)

profesiji.²² Američko knjižničarsko društvo nakon Drugog svjetskog rata je provodilo kampanju kako bi populariziralo knjižničarstvo ipotaknulo zapošljavanje muškaraca u knjižnicama, ali nažalost naponi nisu rezultirali uspjehom.²³ Knjižničarstvo je i onda već bilo feminizirano, a muškarci su odbijali baviti se tim zanimanjem. Čak su nerijetko i roditelji odgovarali svoje sinove koji su se i htjeli baviti knjižničarstvom jer su ih drugi omalovažavali. Knjižničarstvo se na račun svega toga općenitosmatralo, a dosta se često i danas smatrapodcijenjenim ženskim zanimanjem što nažalost onda utječe na mišljenje da je knjižničarstvo poluprofesija, a ne profesija. Društvo također smatra da se znanja i vještine potrebne za rad u knjižnici mogu vrlo brzo usvojiti da za radno mjesto knjižničarije potrebno posjedovati visokoškolsko obrazovanje. No, neupitno je da su profesionalne karakteristike knjižničarstva jasno definirane i da se one razlikuju od ostalih djelatnosti, da je stručno znanje koje svaki djelatnik mora usvojiti kako bi uspješno obavljao svoj posao orijentirano prema pružanju usluge te da knjižničarstvo ima formalan sustav obrazovanja, stručnu terminologiju i stručnu zajednicu koja se brine o pitanjima vezanim uz samu profesiju. Na temelju toga i Horvat govori o punopravnom značenju knjižničarstva kao profesije.²⁴

„Bibliotekarska je profesija u ovome času suočena s izborom. Ona mora reći kako zamišlja biblioteku i bibliotekara u bliskoj budućnosti i mora argumentirati svoj izbor. Ona mora poznavati argumente drugih da bi mogla braniti svoje. Ako bibliotekarstvo hoće biti profesijom, a to znači zanimanjem koje samo sebe kontrolira, ono mora steći znanje o sebi i o društvenoj okolini. Stjecanje toga znanja uvjet je za potpunu profesionalizaciju.“²⁵

Autori Devraj i Damodaram također ističu kako budući status i položaj knjižničarstva prvenstveno ovisi o tome s koliko će oduševljenosti i ozbiljnosti, knjižničari informacijski stručnjaci, pozornost obratiti na informacijske potrebe običnog čovjeka.²⁶ Prema tome, jasno je tko je zaslužan za stvaranje dojma i tko je odgovoran za eventualne promjene u percepciji

---

²²Usp. Luthmann, Abigail. Librarians, professionalism and image: stereotype and reality. // *Library Review* 56, 9(2007), str. 775. URL: <http://xa.yimg.com/kq/groups/20910937/38031066/name/jip3.pdf> (2019-10-06)

²³Usp. Carmichael, James. V. Jr. The male librarian and the feminine image: a survey of stereotype, status, and gender perceptions. // *Library and Information Science Research* 14, (1992). URL: http://libres.uncg.edu/ir/uncg/f/J_Carmichael_Male_1992.pdf (2019-08-02)

²⁴Usp. Horvat, Aleksandra. Nav.dj.

²⁵Isto

²⁶Usp. Devarai, Rajashekhar. Information for the common man and the future of Librarianship : critical analysis. // *Indian Journal of information. Library and Society* 6, 1/2 (1993), str. 84-92.

knjižničarstva kao profesije u društvu. Knjižničari su također svjesni te činjenice i nezadovoljni su zbog svoga statusa u društvu. Okrugli stol za upravljanje knjižničarskim društvima, na temelju istraživanja kojeg su provodili, otkriva kako je većina, točnije 82%, knjižničara uvjerena kako im je status u društvu još uvijek poprilično nizak.²⁷ Oni su svjesni koliko negativni stereotipi utječu na njihov status u društvu, ograničavaju njihovu plaću, ali i rast knjižničarske struke, financiranje i korištenje knjižnica. Ta spoznaja izaziva nezadovoljstvo kod knjižničara i smanjuje njihovu motivaciju u radu.²⁸ Prema ranije spomenutom istraživanju, zaključeno je koja su tri glavna uzroka niskog društvenog statusa i profila knjižničarstva. To su nevidljivost, obrazovanje i profesionalna kultura.²⁹ Problem u lošem društvenom, a i ekonomskom statusu knjižničara upravo leži u nerazumijevanju onoga što knjižničari čine. Većina korisnika nije upoznata s tim što im knjižnice sve mogu ponuditi, a još manje znaju što to sve knjižničari rade na svom radnom mjestu.

4.1. Tradicionalni stereotipi o knjižničarima

Društvo, kao što je to slučaj i inače, voli generalizirati, odnosno pripisivati određene karakteristike nekoj skupini ljudi i tako ih grupirati u određenu kategoriju. Na taj se način društvo lakše snalazi u okolini. Dakle, ljudi obično imaju potrebu na temelju sličnosti povezivati neke osobe i pripisivati im određene karakteristike, a to inače nazivamo stereotipima.³⁰ Tako je društvo i knjižničarima pripisalo određene karakteristike i na taj su način stvorili jednog klasičnog stereotipnog knjižničara. Uloga društva na oblikovanje slike o knjižničarima svakako je utemeljena, ali nije društvo jedino odgovorno za loš status knjižničara u društvu.

Knjižničari su jednim dijelom svakako sami odgovorni za loš društveni status u društvu, ali ne mogu potpuno preuzeti odgovornost za takav stav društva prema njima.

---

²⁷Usp. Prins, Henry. Status, Image and Reputation of Librarianship: results of an empirical study. // *Journal of Library and Information Science*. 16, 1(1991), str. 10-24.

²⁸Usp. Poulin, Eric. A whole new world of freaks and geeks: libraries and librarians on YouTube. // *Libres: Library and Information Science Research Electronic Journal* 18, 2(2008), str. 2. URL: http://libresejournal.info/wp-content/uploads/2014/06/Vol18_I2_Poulin_FINAL.pdf (2019-07-30)

²⁹Usp. Devarai, Rajashekar. Nav. dj.

³⁰Usp. Stereotip. Hrvatska enciklopedija. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=58036> (2019-09-19)

„Koliko je društveno uvriježeni stereotip zapravo posljedica literarnih, filmskih i inih umjetničkih prikaza, a koliko su ti umjetnički prikazi posljedica stvarnog izgleda i ponašanja knjižničara? Vrtimo se u začaranom krugu koji je već i izgubio vezu sa stvarnošću, ali se i dalje vrti, lijen za promjene i reviziju stavova.“³¹

Teško je odrediti tko je više odgovoran, ali je važno prepoznati odgovornost i preuzeti stvari u svoje ruke. Problem ponekad ne leži isključivo u društvenoj percepciji knjižničara, već i o njihovoj vlastitoj percepciji struke. Taj se pojam naziva stereotipnom opsesijom. Stereotipi koje knjižničari stvaraju unutar struke povezani su sa stereotipima koje društvo ima, a shodno tome i sa strahom od pomanjkanja znanja i zbunjenosti prilikom zaprimanja upita i traganja za odgovorom kako bi zadovoljili potrebe svojih korisnika i bili im od pomoći.³² Taj je problem vezan uz razinu samopouzdanja koje knjižničar u tom slučaju (ne)posjeduje. Samopouzdanje i izražena osobnost nije nešto što je odlika samo dobrog knjižničara, već pripadnikabilo koje druge profesije. Osoba koja je sigurna u sebe, otvorena, pristupačna i voljna usavršavanju je definitivno uočljiva i drukčija od onih koji se priklanjaju većini. Upravo je to način na koji knjižničar prikazuje sebe kao pojedinca koji savjesno obavlja svoj posao, a svojom se osobnošću razlikuje od ostalih kolega i na taj način onemogućuje generaliziranje i stvaranje stereotipa kod korisnika. Važno je također upoznati korisnike koje su dužnosti knjižničara jer korisnici u nekim slučajevima očekuju da je knjižničar sveznalica i da im odmah mora dati potrebu informaciju. Kod knjižničara to izaziva tjeskobu jer on ne može znati sve o svemu, ali treba iznaći načina kako doći do onoga što zanima njegovoga korisnika. Pojam stereotipne opsesije koji se godinama stvara u struci, polako se mijenja. Do promjene je došlo zahvaljujući novim mogućnostima unutar struke. Knjižničari se danas imaju priliku stalno usavršavati i biti u korak s promijenjivim društvenim trendovima. Prema tome, u javnosti se o knjižničarima stvara i kontradiktorna slika. Od njih se s jedne strane očekuje da imaju odgovor na svako pitanje, dok s druge strane postoji percepcija javnosti prema kojoj su knjižničari precijenjeni. Prema toj percepciji, u knjižnici nema potrebe za knjižničarima jer su oni

---

³¹Vladilo, Ivana. I Batgirl bila je knjižničarka. URL:

http://www.knjiznicari.hr/UDK02/index.php/I_Batgirl_bila_je_knji%C5%BEni%C4%8Darka (2019-08-01)

³²Usp. Pagowsky, Nicole; Rigby, Miriam. The librarian stereotype: deconstructing perceptions and presentations on information work, 2014. str. 8. URL:

http://www.ala.org/acrl/sites/ala.org.acrl/files/content/publications/booksanddigitalresources/booksmonographs/stereotype_Prelim.pdf (2019-08-01)

osobe koje nemaju nikakvu značajnu ulogu u knjižnici, odnosno bez njihove se pomoći korisnici mogu snaći sami i pronaći odgovore na svoje informacijske upite.³³

Najučestaliji stereotip o knjižničarstvu jest da je ono ženska profesija, kao što je i ranije spomenuto. Time je to zanimanje doživljeno kao manje cijenjeno, što utječe na njegov položaj u društvu. Također je ranije spomenuto kako se muškarci upravo zbog toga izbjegavaju baviti ovim zanimanjem. Jedan od istaknutih stereotipa prema knjižničarima je taj da su oni aseksualni, da nemaju nikakav ljubavni život ili da su po tom pitanju sanjari, ali ne ostvaruju partnerske odnose. Knjižničarke se uglavnom stereotipno doživljavaju kao 'usidjelice', žene koje ostaju neudane, ali muški knjižničari za razliku od žena češće stupaju u brakove.³⁴ Muški i ženski knjižničari su u javnosti dosta često okarakterizirani kao mirne, sramežljive, čak i poprilično plašljive osobe koje su zaostale za trendovima. U većini slučajeva to su osobe koje se osamljuju, vole tišinu i najbolje se osjećaju u društvu knjige. Ranije je osobe na knjižničarstvo motivirala ljubav prema knjigama što je utjecalo na stvaranje stereotipa da je čitanje i razgovor o knjigama jedino čime se oni bave i u knjižnici i izvan knjižnice.

Osim prepoznatljivog plahog ponašanja, prema tradicionalnoj percepciji, knjižničare određuje izgled i način odjevanja. S obzirom da jako puno zaključujemo o osobi na temelju prvoga dojma, odnosno fizičkog izgleda, tako se stvorila stereotipna slika o staromodnim knjižničarima. Dakle, knjižničarke su uglavnom staromodno odjevene, one su zakopčane do grla, boja njihove odjeće je neutralna kako se ne bi isticale jer se tako osjećaju neugodno. Njihova je kosa zavezana u visoku punđu i naravno neizostavan modni dodatak jesu naočale. Naočale su također vezane i uz knjižničare, a oni su uglavnom ćelavi i pomalo feminizirani pa im se prema tome često dodjeljuju razni atributi. Dosta često ih javnost smatra homoseksualcima.

---

³³Usp. Rudolph, Megan A. Librarians in film: a changing stereotype, 2008. str. 6. URL: <http://ils.unc.edu/MSpapers/3413.pdf> (2019-08-01)

³⁴Usp. Luthmann, Abigail.Nav. dj., str. 775.

5. Utjecaji na stvaranje stereotipa o knjižničarima

5.1. Utjecaj filmova i serija na percepciju o knjižničarima

Filmovi i serije oduvijek su mogli utjecati na mišljenje svih generacija, bez obzira o čemu bila riječ. Takvu su moć imali ranije, a isti je slučaj i danas. Kreatori filmova i serija imaju potpunu slobodu kreiranja sadržaja i na specifičan način kreiraju unaprijed zamišljene ideje, likove i pojave i kao takve prenose gledateljima. Gledatelji gledajući takve sadržaje usvajaju točno onakav sadržaj kakav im je prikazan.

Velik su utjecaj filmovi i serije imali na stvaranje percepcije o knjižničarima u društvu, a utjecaj su zadržali i danas. Upravo je filmska industrija dobrim dijelom zaslužna za stvaranje negativne slike o knjižničarima ranije, ali je i utjecala na promjenu istih stereotipa kasnije. Stereotipi koji se stvaraju o knjižničarima u filmovima i serijama neovisni su o žanru ili o vremenskom razdoblju u kojem su isti nastali. Glavni stereotip, koji se na temelju sadržaja s ekrana, povezuje uz knjižničare jest da je to žena

„neodređenih godina sa zalizanom pundom i naočalama koja je zakopčana do grla, nosi udobne, ružne cipele. Ukočena je ili bojažljiva, prekrivena finim slojem prašine. Voli tišinu, voli knjige, a ljude "podnosi". Nikad se ne smije, a "psst" je njezin zaštitni znak.“³⁵

Knjižničari se u filmovima uglavnom povezuju s policama i knjigama. Računala se rijetko pokazuju jer su ona univerzalna pa se mogu povezivati uz bilo koju drugu djelatnost, a za karakterizaciju knjižničara je potrebno nešto specifičnije.³⁶ U filmovima je također uvriježen stereotip da je to ženska profesija pa je knjižničarstvo krajnje feminizirano, a knjižničarke su smirene, inteligentne, to su žene koje se nisu udale jer su zaokupljene poslom i često imaju kontroverzne stavove.³⁷ Iako su prikazuju puno rijeđe, muški knjižničari su okarakterizirani dosta slično kao i knjižničarke.

---

³⁵Vladilo, Ivana. Nav. dj.

³⁶Usp. Lawson, Lonnie V.; Walker, Stephen. The librarian stereotype and the movies. // MC Journal: The Journal of Academic Media Librarianship 1, 1(1993), str. 20. URL:

<http://wings.buffalo.edu/publications/mcjrnl/v1n1/image.html> (2019-07-28)

³⁷Usp. Isto, str. 16.

Feminizirani, plašljivi intelektualci, nisu oženjeni, niskih su primanja i najčešće ostaju sami. Naročito vlada stereotip da su knjižničari manje atraktivni suprotnom spolu što u njima izaziva visoku razinu nezadovoljstva. Javnost je također pod utjecajem filmova i serija stvorila dojam da su knjižničari neambiciozni i da rade u knjižnici zato što ništa drugo nisu mogli postići u životu. Također, jedan od vodećih stereotipa po pitanju knjižničara jest da su ćelavi i u većini slučajeva homoseksualci. Što se tiče ponašanja, knjižničari su u filmovima prikazani kao pozitivci, ali dosta dugo ni jedan knjižničar nije bio prikazan kao junak, on je prosječan i neprimjetan, a vođen je visokim moralnim načelima.³⁸ Shodno tomu, knjižničari u filmovima uglavno bivaju izrugivani jer su dramatični, poprilično smotani i tajanstveni.³⁹ Tendencija je bila od strane kreatora filmova, od knjižničara učiniti karikature koji izazivaju smijeh kod gledatelja.

Ako se u obzir uzme žanr filmova ili serija u kojima se ima prilike vidjeti knjižničar, to je uglavnom drama, nakon toga komedije, a nije rijetka pojava da ih se može vidjeti u trilerima i misterijama kako razrješuju određene kriminalne radnje. Rijede ih imamo prilike vidjeti u fantazijama i hororima.⁴⁰ Knjižničari su uglavnom neprimjetni, imaju sporedne uloge, ali njihova je karakterizacija dovoljno intenzivna i dosljedna da utječe na javno mijenje. Iako je dugo vremena bilo tako, u posljednjih nekoliko godina filmska je industrija napravila preokret. Danas knjižničari u filmovima imaju znatno bolji položaj. Velika promjena se dogodila po pitanju spola djelatnika knjižnice. U filmovima se sve češće viđaju muški knjižničari koji imaju nadnaravne moći, oni su junaci koji spašavaju svijet.⁴¹ Nažalost nije se sve promijenilo, stereotip o sramežljivim knjižničarkama koje čeznu za ljubavlju i dalje je često viđen u filmovima, a i u brojim epizodama serija u kojima se pojavljuju. Takav je slučaj vidljiv u mjuziklu "The Music Man" u kojem je knjižničarka prikazana klasično, određena strukom koja implicira na usijedjelstvo i skromnost.⁴² Također, takav je stav vidljiv i u seriji Seinfeld kada se Bookman obraća knjižničarki:

„Sjećam se kad je knjižničarka bila mnogo starija žena: ljubazna, diskretana, neprivlačana. Nismo znali ništa o njenom privatnom životu. Nismo htjeli ništa znati o svom privatnom životu.

---

³⁸Usp. Isto, str. 22.

³⁹Isto

⁴⁰Usp. Rudolph, Megan A. Nav. dj., str. 14.

⁴¹Usp. Isto

⁴²Usp. Marić, Ana. Knjižnice i knjižničari u popularnoj kulturi. Sveučilište u Zagrebu. Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti: diplomski rad, 2016. URL: http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/6181/1/Maric_Ana_diplomski_rad.pdf?fbclid=IwAR0zEydZCTGTCMtK2LkDNoL233MEp6_5WLGXon5EATVNPkIvL8j3k_lbJyk (2019-07-20)

Ona nije imala privatni život. Dok razmišljate o tome, razmislite o ovom: knjižnica se zatvara u pet sati, bez iznimke. Ovo je vaše konačno upozorenje. Kopčać lutko?“⁴³

Knjižničarke su i dalje uglavnom vezane uz knjige, ali su zato knjižničari sve češće u društvu računala.

„Oni su, poput Tanka iz Matrixa, okruženi monitorima i barataju softverom ili, kao u Vremeplovu, postaju virtualni knjižničari, informacijske jedinice u kojima je pohranjeno svo svjetsko znanje, a knjige su kao rariteti smještene u odjel antikviteta.“⁴⁴

5.2. Utjecaj književnosti na percepciju o knjižničarima

Knjižničari su se u književnosti nerijetko pojavljivali kako bi istaknuli važnosti knjige, čitanja i knjižnica. U svrhu poticanja na čitanje i uzbudljivi svijet knjiga, knjižničarstvo je struka koja se u književnosti nerijetko povezuje s fantastikom. Knjižničari jesu važne ličnosti u knjižnicama koje jesu oaze pohranjenog sveukupnog svjetskog znanja. Knjižničari su u književnosti zauzeli mjesto u klišeiziranoj radnji i ambijentu jer su autori detektivskih i kriminalističkih romana tog vremena voljeli zločin smjestiti u knjižnicu, a knjižničara pretvoriti u spretnog istražitelja, kako je još 1942. izjavila Agathe Christie.⁴⁵ Primjer takvog književnog djela jest i „Ubojstvo u Kongresnoj knjižnici“, autorice Margaret Truman.

„Roman Alcatraz protiv zlih knjižničara fantastična je avantura za mlade tinejdžere autora Brandona Sandersona iz 2007. godine koja govori o zlobnim knjižničarima koji kontroliraju informacije u Hushlandu u Americi i na taj način tajno vladaju svijetom.“⁴⁶

Stephen King je u svom romanu Knjižnički policajac uveo lik knjižničara u svijet horora, na granici znanosti i fikcije. Autor je tako oblikovao lik knjižničara kao onoga koji posjećuje i

⁴³The Library. 2011. // Seinfeld Scripts. URL: <http://www.seinfeldscripts.com/TheLibrary.htm> (2019-09-02.)

⁴⁴Usp. Vladilo, Ivana. Nav. dj.

⁴⁵Usp. The Body in the Library. Wikia : specijalizirana slobodna enciklopedija. URL: http://agathachristie.wikia.com/wiki/The_Body_in_the_Library (2019-08-18.)

⁴⁶Marić, Ana. Nav.dj., str. 18.

kažnjava ljude koji kasne s povratkom knjige i takvu je radnju uobličio u pravi horor.⁴⁷ Književnost je puno neobičnije utjecala na percepciju knjižničara u javnosti. Ali, njen utjecaj nije mjerljiv s utjecajem filmske industrije koja je svojom karakterizacijom znatno obilježila tradicionalne stereotipe o knjižničarstvu. U književnosti su knjižničari zastupljeni u svim žanrovima, oni su pozitivci i negativci. Knjižničari razriješuju zločine, ali se pojavljuju i u pomalo neprimjerenom, novonastalom žanru erotskog romana. Autorica koja djeluje pod pseudonimom Tara Sue Ma sa svojim je djelom „Pokorna“ konstruirala žanr koji je pokrenuo književnu revoluciju na kojoj su se obogatile autorice poput E. L. James (Pedestrijansi sive) i Sylvie Day (Crossfire).⁴⁸ Radnja djela Pokorna prati strastven fizički odnos submisivne knjižničarke Abby King i dominantnog Nathaniela Westa. Nathaniel je jedan od najpoželjnijih neženja te briljantnog vlasnika tvrtke West Industries, a Abby je na početku nezamjetna djevojka. Jedina razlika između ovoga romana i romana Pedeset nijansi sive jest u tome što u Pedeset nijansi sive glavna junakinja ipak nije knjižničarka već studentica.⁴⁹

6. Percepcija o knjižničarima danas

Tradicionalni stereotipi nisu baš naklonjeni knjižničarima. Oni ih predstavljaju kao asocijalne, plahe, staromodne osobe kojima se svijet vrti oko knjiga i čitanja. Ali, posljednjih smo nekoliko godina svjedoci promijene po pitanju doživljavanja knjižničara. Dojam koji javnost ima o knjižničarima danas, znatno je pozitivniji nego što je bio slučaj ranije. Na oporavak percepcije o knjižničarima u pozitivnom smjeru prvenstveno je utjecalo sustavno i sistematizirano suvremeno obrazovanje knjižničara. Osim knjižničara, u posljednjih se nekoliko godina u Hrvatskoj pojavljuju informacijski stručnjaci, odnosno informatolozi koji knjižničarstvu pristupaju na znatno suvremeniji način. Informacijski stručnjaci knjižničarstvu pristupaju tako što ga nastoje prilagoditi trenutnim društvenim, gospodarskim i tehnološkim napretcima, a osim toga nastoje se uhvatiti u

---

⁴⁷Isto, str. 13.

⁴⁸Usp. Isto, str. 22.

⁴⁹Isto

koštac i s izazovima koji nas očekuju u budućnosti. I jedni i drugi u pravilu odrađuju isti posao, jedina je razlika u studijskim programima i perspektivama iz kojih oni gledaju na knjižnice. Suvremeni knjižničar ili informacijski stručnjak danas je također primoren kontinuirano se obrazovati i usavršavati svoje vještine. To također pomaže u pružanju kvalitetnijih usluga korisnicima, veću razinu samopouzdanja i sigurnosti što dovodi i do povoljnije percepcije knjižničara u javnosti.

Knjižničari godinama poznaju negativne tradicionalne stereotipe koji su utjecali na njihov društveni status. Vođeni time nastoje promijeniti takvo stajalište javnosti. Danas je potreba za visokoškolskim obrazovanjem potpuno legitimna. Knjižničari također nastoje javnost upoznati sa svim vještinama koje posjeduje i mogućnostima koje knjižnica može ponuditi korisniku. Knjižničari nastoje stvoriti dojam da su oni sada informacijski stručnjaci visokih odgovornosti koji se svaki dan susreću s novim izazovima. Nastoje također prikazati da oni nisu staromodni i uštogljeni. Nastoje im pokazati da i oni imaju život izvan svoga radnoga mjesta. Danas nije rijetkost da postoje knjižničari koji putem društvenih mreža, facebook-a ili instagrama nastoje promovirati svoju profesiju i prikazati sebe u nešto drukčijem svjetlu koji se kosi s onim tradicionalnim viđenjem knjižničara. Neki od njih imaju blogove ili se pak nekolicina okuplja i piše članke na blogovima koji ima istu funkciju kao i promocija knjižničarstva na društvenim mrežama.⁵⁰ U svrhu stvaranja novoga imidža, knjižničari nastoje javnost informirati o tome što oni sve rade i da je njihov život izvan knjižnice itekako uzbudljiv. Uz pomoć takvih alata, knjižničari mogu uz niz mogućnosti i taktika vrlo brzo stupiti u odnos s javnosti i postati dijelom njihove svakodnevice. Primarni cilj blogova koje kreiraju jest preokrenuti tradicionalne stereotipe u pozitivne, alternativne. Knjižničari na svojim blogovima pišu o svom izgledu, knjižničarke se šminkaju, prate modne trendove, razvijaju vlastite stilove, imaju neobične frizure.⁵¹ Tetovirani knjižničari više nisu iznenađenje, postalo je to sasvim očekivano.⁵² Osim toga oni su sada i fizički aktivni, bave se sportom, odlaze na karate, bave se plesom, čak trbušnim plesom. Na taj način

---

⁵⁰Usp. Balling, Gitte; Skouvig, Laura; Henriksen, Lise Alsted. Digital reading groups: renewing the librarian image. // *New Library World* 109, 1(2008), str. 61. URL:

http://curis.ku.dk/ws/files/47025417/Digital_reading_groups.pdf (2019-07-29)

⁵¹Usp. Dodds, Kathrin. Two steps forward and one step back: Has debunking librarian stereotype gone too far?, 2009. Str. 6. URL:

http://www.academia.edu/224999/Two_Steps_Forward_and_One_Step_Back_Has_Debunking_the_Librarian_Stereotype_Gone_Too_Far (2019-08-01)

⁵²Usp. Isto, str. 3.

knjižničari žele suzbiti stereotip o tome kako su knjižničari neatraktivni suprotnom spolu. Imaju neobične hobije, na blogovima govore o svom političkom opredjeljenju i nastoje pokazati da vode uzbuđljiv život izvan knjižnice, ali i u njoj.⁵³

Knjižničari, osim što putem blogova i društvenih mreža mogu utjecati na vlastitu popularizaciju, na isti način mogu utjecati na vidljivost knjižnice. Brža komunikacija s korisnicima i stalna vidljivost zasigurno može privući ljude u knjižnicu i srušiti stereotipe ukoliko postoje, a svjesni smo da postoje. Jedino je potrebno da se knjižničari prilagode novom trendu i da razviju ovakav oblik odnosa s javnošću, a to će definitivno utjecati na reputaciju knjižničara u društvu jer će pokazati da i oni mogu sve.

Motivirani težnjom za promjenom tradicionalnih stereotipa, knjižničari stvaraju nove stereotipe. Doduše, novi stereotipi jesu pozitivniji i knjižničare pokazuju u puno boljem svjetlu, ali to su i dalje stereotipi. Javnost i dalje ima priliku generalizirano gledati na knjižničare. S jedne strane opravdano, a sa druge se strane opet naglasak daje na potpuno krivim karakteristikama. Fokus bi trebao biti usmjeren na specifičnu djelatnost, a na svakog od djelatnika bi se trebalo gledati kao na individualca koji sa sobom nosi svoje vlastite interese i stavove. Važno je razumjeti što su knjižnice i tko su knjižničari, ne bi se trebao toliko naporu ulagati kako bi se okarakterizirala djelatnost na temelju privatnog života njenih djelatnika. Takva je praksa bila do sada, a to bi trebalo izbjeći za ubuduće.

Iako u Hrvatskoj do sada nisu provedena istraživanja o percepciji knjižničara u javnosti, u svijetu imamo priliku vidjeti kako stvari stoje. Jedno je istraživanje nedavno provedeno u Singapuru. Profesori Shaheen Majida i Azim Haidera zamolili su ukupno 214 ispitanika vezanih u 3 visokoškolske knjižnice i 3 narodne knjižnice da izraze svoje mišljenje o doprinosu 6 različitih strukana društvo. Struke koje su bile ponuđene bile su: IT stručnjaka, računovođa, učitelja, knjižničara, odvjetnika i liječnika. Prema istraživanju, ako se usporedi s ostalim navedenim profesijama, ispitanici knjižničare percipiraju kao najmanje korisne za društvo. Zanimljivo je naglasiti da su ispitanici u tom istraživanju smjestili učitelja drugom mjestu, odmah nakon liječnika.⁵⁴ Prema tome se može izvući zaključak kako ispitanici nisu dovoljno cijenili ili nisu bili

---

⁵³Usp. Isto, str. 1.

⁵⁴Usp. Majid, Shaheen. ; Haider, Azim. Image problem even haunts hi-tech libraries // *Aslib Proceedings*. 60, 3(2008), str. 237. URL: <http://dx.doi.org/10.1108/00012530810879105> (2019-08-10)

svjesni doprinosa koje knjižničari daju društvu od olakšavanja učenja, istraživanja, razvoja osobnosti do rekreacije. To potvrđuje izjavu Margaret Jones još iz 1986. godine koja je izjavila kako je bibliotekarsko znanje usporedivo s onim što ga posjeduje učitelj ili socijalni radnik; tu vrstu znanja obično laik vjeruje da može sam prosuđivati i ocjenjivati. To je znanje, prema mišljenju većine, manje specifično od specijaliziranoga znanja što ga mora imati profesija, a koje laici nemaju.⁵⁵

---

⁵⁵Usp. Jones, Margaret. The status of the library profession: have we progressed? T. S. Rajgopan, Ranganathan philosophy: assessment, impact and relevance. New Delhi : Vikas Pub. House, 1986. Str. 587-595.

7. Istraživanje percepcije o knjižničarima među mladima u Hrvatskoj

7.1. Svrha i ciljevi istraživanja

Cilj ovoga rada i istraživanja bio je uvidjeti kakva je danas percepcija knjižničara u javnosti, među mladima na području Hrvatske. U istraživanju je fokus bio usmjeren na mlađe generacije kako bi se jasno vidjela slika o tome kako danas knjižničari utječu na društvo i mijenjaju li se zaista unaprijed poznati stereotipi o knjižničarima i knjižničarstvu kao struci. Osim toga, nastojalo se saznati kako mladi gledaju konkretno na funkciju narodne knjižnice u društvu jer su svi mladi ravnopravni korisnici upravo te vrste knjižnica. U istraživanju se koristila kvantitativna metoda kako bi se dobio što veći broj izjava i stavova o knjižničarstvu među određenom populacijom.

Istraživanjem su se pokušali dobiti odgovori na sljedeća istraživačka pitanja:

1. Na koji način ispitanici koriste narodne knjižnice?
2. Kako ispitanici percipiraju knjižničare?
3. Koja je uloga narodnih knjižnica u današnjem društvu?
4. Kako mladi u Hrvatskoj percipiraju knjižničarsku struku?

Istraživanje je započeto s pretpostavkom da se negativni, tradicionalni stereotipi o knjižničarima i knjižničarstvu kao struci mijenjaju na bolje. S tom namjerom u istraživanjesu uključeni pripadnicimlađe generacije kako bi potvrdili ili opovrgnuli pretpostavku da mladi nisu pod utjecajem onih čimbenika koji su utjecali na negativan doživljaj knjižničara među generacijama koje su im prethodile. Neki novi trendovi utjecali su na promjenu slike o knjižničarima u svijetu općenito što se vidi na temelju ranije provedenih stranih? Istraživanjapredstavljenih u teorijskog dijela ovoga rada. Sukladno tome, namjerno je naglasak stavljen na mlađe korisnike i nekorisnike narodnih knjižnica kako bi se mogla povući paralela o tome kakvo je stanje u Hrvatskoj s obzirom na trendove o percepciji i položaju knjižničara i knjižničarstva kao struke u svijetu. U Hrvatskoj do sada nisu provedena istraživanja koja bi ispitala percepciju knjižničara u javnosti, tako da je ovo istraživanje temelj za daljnja preispitivanja.

Online anketni upitnik (URL: <https://kwiksurveys.com/s/A2cCHI0H>) bio je strukturiran kako bi ispitanike zainteresirao i kako bi omogućio prikupljanje odgovora koji će odgovarati na unaprijed definirana istraživačka pitanja. Upitnik je sadržavao sveukupno 18 pitanja koji su bili

raspoređeni u nekoliko kategorija. Pitanja sadržana u online anketnom upitniku nalaze se u Prilogu. Prva kategorija se odnosila na demografska pitanja u kojima se nastojao saznati spol, dob, prebivalište i obrazovno-ekonomski status ispitanika i sl. Nakon toga uslijedila je skupina pitanja kojima se nastojalo saznati koliko ispitanici koriste narodne knjižnice, što najčešće u knjižnici čine i koliko su zadovoljni primljenom knjižničnom uslugom. Ispitanicima je bilo omogućeno davanje više odgovora kako bi se dobila potpunija slika o tome što mlade dovodi u knjižnicu. Potom, uslijedila su pitanja kojima se nastojalo otkriti kakav općenito dojam o knjižničarima imaju ispitanici i što uopće utječe na stvaranje njihovog dojma o knjižničarima. Nakon toga, ispitanici su trebali rangirati knjižničarstvo po važnosti uz još nekolicinu navedenih profesija, a upitnik je završio pitanjem o važnosti knjižničarske struke u budućnosti.

Upitnik je dijeljen putem društvenih mreža, preko osobnih profila autora i prijatelja te mrežnih stranica knjižnica i osobnih profila knjižničara zaposlenih u narodnim knjižnicama. Online anketni upitnik bio je dostupan posljednja dva tjedna u kolovozu 2019. Pitanja su bila uglavnom zatvorenog tipa, ispitanici su eventualno mogli napisati svoj odgovor ukoliko nije bio ponuđen. Također, korištena su i pitanja s Lickertovom skalom.

Na kraju upitnika, ispitanici su mogli svojevrijedno ostaviti svoj kontakt (e-mail) ukoliko su htjeli učiti u nagradno izvlačenje za bluetooth zvučnik. Nagrada je predložena kako bi još više potaknula interes mladih na sudjelovanje u istraživanju. S obzirom da je 183 (61%) ispitanika ostavilo svoj e-mail, nagrada im je očito bila poticaj za sudjelovanje u istraživanju.

7.2 Rezultati istraživanja

7.2.1. Demografski podaci o ispitanicima

Na slici 1. može se vidjeti prikaz spola ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju . U istraživanju je sudjelovalo ukupno 300 mladih osoba s područja Republike Hrvatske, od kojih 291 osoba ženskog spola (77%), te 69 osoba muškog spola (23%).

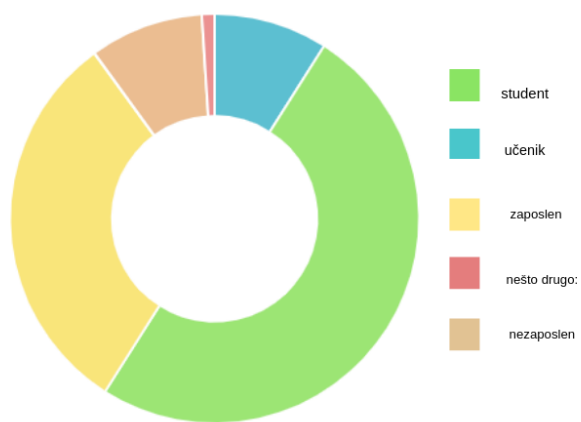
Slika 1. Spol ispitanika

Drugo se pitanje odnosilo na dob ispitanika. Iako je istraživanje unaprijed bilo ograničeno na mlade u dobi od 18 do 25 godine anketni su upitnik ispunile i 4 osobe starije od navedene dobi, ali njihovi odgovori nisu uključili u analizu. U dobnoj skupini od 18 do 20 godina bilo je zastupljeno 92 (30,7%) ispitanika, dok je 208 (69,3%) ispitanika bio u dobi od 20 do 25 godina.

Treće pitanje se odnosilo na mjesto prebivališta ispitanika. Najveći broj ispitanika bio je s područja Osječko-baranjske županije (N=48; 8%), nakon čega su uslijedile Zadarska (N=27; 9%) i nešto

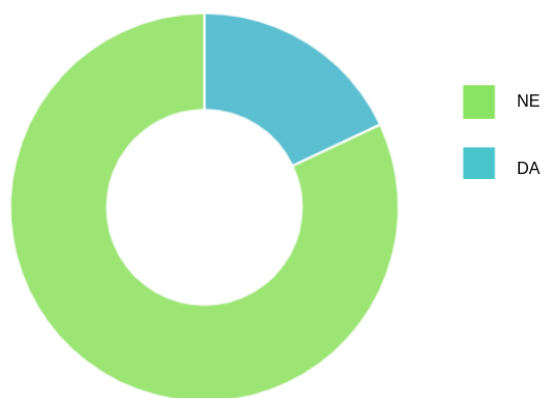
manje Brodsko-posavska županija (N=24; 8%) te Zagrebačka županija (N=24; 8%). Zatim, u gradu Zagrebu sudjelovalo je 23 (7,7%) ispitanik, isto toliko je sudjelovalo u Vukovarsko-srijemskoj županiji (N=23; 7,7%). Primorsko-goranska, Splitsko-dalmatinska i Istarska županija imala je po 22 (7,3%) ispitanika. U Šibensko-kninskoj županiji sudjelovao je 21 (7%) ispitanik, a 20 (6,7%) ispitanika bilo je u Međimurskoj županiji (N=20; 6,7%). U Varaždinskoj županiji sudjelovalo je 13 (4,3%) ispitanika, a u Požeško-slavonskoj bilo je 9 (3%) ispitanika. Najmanje ispitanika je istraživanju pristupilo s područja Dubrovačko-neretvanske županije, tek 2 (0,67%) ispitanika. Naime, u ovom istraživanju mogle su sudjelovati sve županije u Republici Hrvatskoj. Zabilježeni su odgovori ispitanika iz 13 od 20 županija koja postoje u Hrvatskoj i iz Grada Zagreba.

Usljedio je pitanje o obrazovno-ekonomskom statusu ispitanika, što je vidljivo na slici 2. Pitanje je postavljeno u namjeri saznavanja koliko je ispitanika prilikom istraživanja imalo status učenika, studenta ili su pak bili zaposleni ili nezaposleni. Također, ukoliko je postojala neka druga opcija, ispitanici su mogli nadopisati svoj status. Istraživanju je pristupilo najviše studenata (N=150; 50%). Nakon toga su uslijedili zaposleni (N=93; 31%). Nezaposlenih je bilo nešto manje (N=32; 10,7%), dok je učenika bilo najmanje (N=24; 8%). Jedna je osoba prilikom istraživanja samo navela "domaćica" kao svoj status.

Slika 2. Ekonomsko-obrazovni status ispitanika

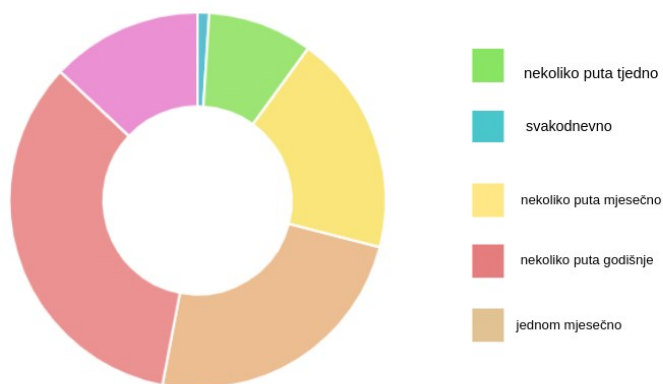
Peto pitanje koje je postavljeno ispitanicima bilo je: "Radi li netko iz Vaše uže obitelji u knjižnici?". Ponuđene su bile samo dvije opcije. Ukupno 246 (82%) ispitanika je odgovorilo da nitko iz njihove uže obitelji ne radi u knjižnici, dok je 54 ispitanika (18%) označilo da u svojoj obitelji imaju knjižničare.

Slika 3. Član obitelji radi u knjižnici

7.2.2. Korištenje narodne knjižnice

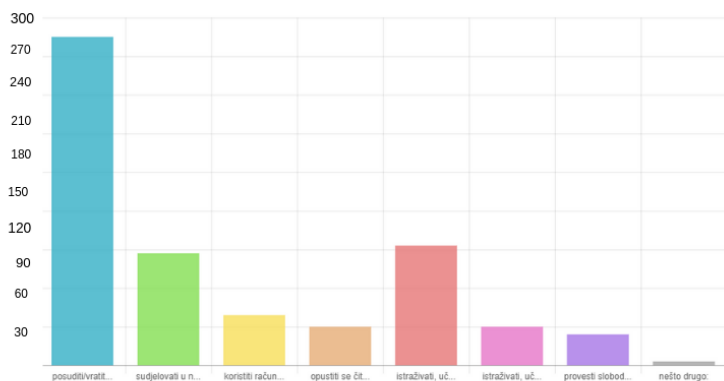
Iza toga nastojalo se otkriti koliko često ispitanici odlaze u narodnu, odnosno gradsku knjižnicu. Pitanje je postavljeno kako bi se usput otkrilo koliko je korisnika knjižnice zastupljeno u istraživanju i koliko se oni često uopće susreću s knjižnicom i knjižničarima. Rezultati pitanja prikazani su na slici 4. Dakle, očekivano najveći broj ispitanika izjavio je kako u knjižnicu odlaze nekoliko puta godišnje, vjerojatno po potrebi. Nekoliko puta godišnje u knjižnicu odlazi 102 (34%) ispitanika, nakon toga 72 (24%) ispitanika u knjižnicu odlaze jednom mjesečno. Njih 39 (13%) nikada ne ide u knjižnicu, dok preostalih 30 ispitanika (10%) u knjižnici boravi jako često. 27 (9%) ispitanika odlazi u knjižnicu nekoliko puta tjedno, a tek 3 ispitanika (1%) od cjelokupnog broja ispitanika u knjižnici je svakodnevno.

Slika 4. Učestalost odlaska u narodnu knjižnicu

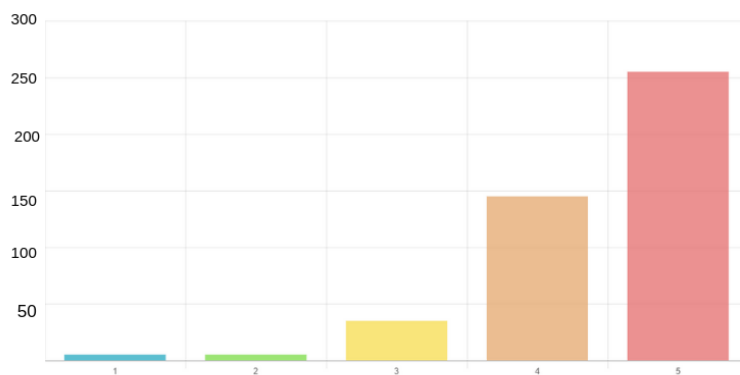
Sljedeće pitanje je postavljeno ispitanicima koji su naznačili da su korisnici knjižnica (N=261;87%), i bilo je neobavezno za one koji su u prethodnom pitanju naveli da nikada ne idu u knjižnicu (N=39; 13%). Njime se nastojalo otkriti koje usluge ispitanici najčešće koriste u svojoj narodnoj knjižnici. Na ovo su pitanje ispitanici mogli dati više odgovora. Gotovo svi su izjavili da u knjižnicu najčešće odlaze posuditi ili vratiti knjige (N=288;96%), što je bilo i za očekivati jer je primarna zadaća knjižnica upravo ta, zadovoljavanje informacijskih potreba korisnika. 93 (35%) ispitanika odlazi u knjižnicu kako bi samostalno u tišini pisalo zadaću, učilo ili istraživalo. 33% (N=99) u knjižnicu odlazi kako bi popratilo neku od knjižničnih aktivnosti, sudjelovalo u nekom knjižničnom programu, predavanju ili radionici. 39 (13%) ispitanika u narodnu knjižnicu odlazi koristiti računala, printer ili skener, njih 11% (N=33) uči, piše ili istražuje u prostoru za grupni rad. Tek 9% (N=27) ispitanika u knjižnicu odlazi kako bi proveli svoje slobodno vrijeme. Bilo je za očekivati da tek mali broj ispitanika od 300 mladih u Hrvatskoj koji su sudjelovali u istraživanju, u knjižnicu odlazi kako bi se primjerice družili, upoznali neke nove ljude, pregledavali police, čitali novine i sl. Tome uzrok može biti nepostojanje prostora isključivo za mlade u narodnim

knjižnicama što ih demotivira u provođenju svoga slobodnog vremena u knjižnici. Svega 3 ispitanika izjavilo je da u knjižnici koristi sve navedene usluge.

Slika 5. Namjera posjećivanja narodne knjižnice

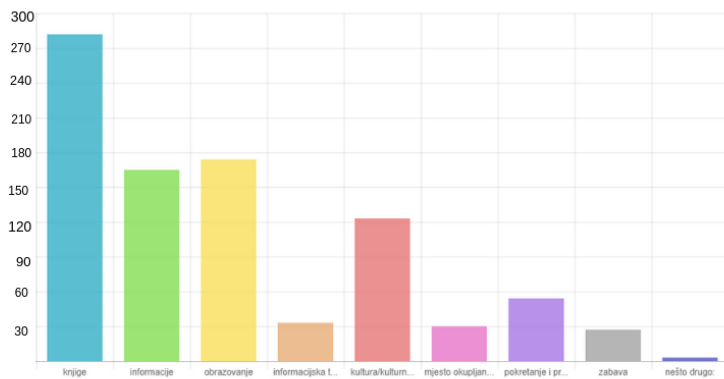
Ispitanici su u ovom pitanju morali naznačiti stupanj zadovoljstva primljenom uslugom u knjižnici, na skali od jedan (iznimno nezadovoljan) do 5 (iznimno zadovoljan). Pitanje je postavljeno s namjerom otkrivanja koliko su ispitanici zadovoljni profesionalnošću (brzo i točno dobivanje informacija koje su im potrebne, kvaliteta preporuke, ljubazno i susretljivo osoblje) knjižničnog osoblja njihove narodne knjižnice. Više od polovice ispitanika je odgovorilo da su izrazito zadovoljni, njih čak 57% (N=71). 33% (N=99) ispitanika je profesionalnošću knjižničara dalo ocjenu 4. Ocjenu 3 je dalo 24 (8%) ispitanika. Tek 6 (2%) ispitanika dalo je nisku ocjenu kada je riječ iskustvu s knjižničnim osobljem, što je vidljivo na priloženom grafičkom prikazu.

Slika 6. Stupanj zadovoljstva profesionalnosti knjižničara i primjenom knjižničnom uslugom

Nakon toga, svi su ispitanici zamoljeni navedu najviše tri riječi koje im prve padnu na pamet kada čuju riječ knjižnica. Rezultati suvidljivi na slici 7. Gotovo je svima (N=282; 94%) knjiga prva asocijacija na knjižnice. Takav je odgovor bio očekivan. Nakon toga je bilo obrazovanje, takav je odgovor označilo 74 (58%) ispitanika. 55% (N=65) ispitanika odabralo je informacije kao jednu od najviše tri asocijacije. Ovi su odgovori definitivno u skladu s onim što knjižnica jest i što je njezina općeprihvaćena zadaća. Dakle, knjiga, obrazovanje i informacije su prve tri riječi koje mladi vežu uz knjižnice. Za kulturu, odnosno kulturnu baštinu odlučio se 41% (N=123) ispitanika, nakon toga 18% (N=54) je odabralo pokretanje i promocija društveno korisnih inicijativa, a tek 11% (N=33) uz knjižnice veže informacijsku tehnologiju. Na knjižnicu kao mjesto druženja i zabave pomišlja tek manji broj mladih ispitanika. Njih 10% (N=30) knjižnice poistovjećuje s idejom mjesta okupljanja, a 9% (N=27) se odlučilo za riječ zabava. Također, ispitanici su mogli nadopisati i neku svoju asocijaciju, a to su bili izložbe (N=1; 0,3%), knjižničar (N=7; 2,3%) i police (N=5; 1,7%).

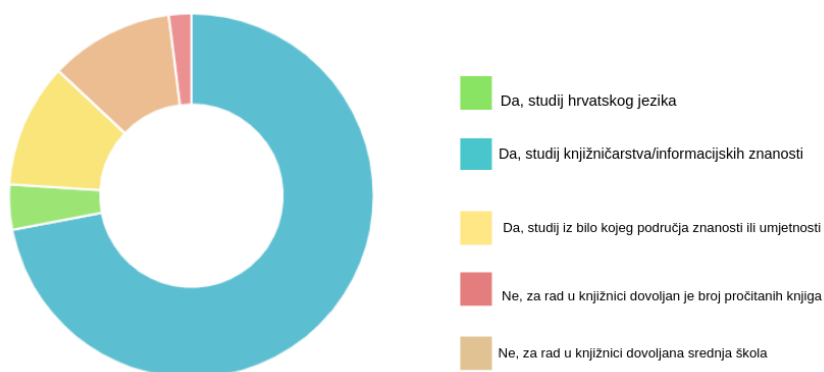

Slika 7. Učestalost asocijacija na riječ ‘knjižnica’

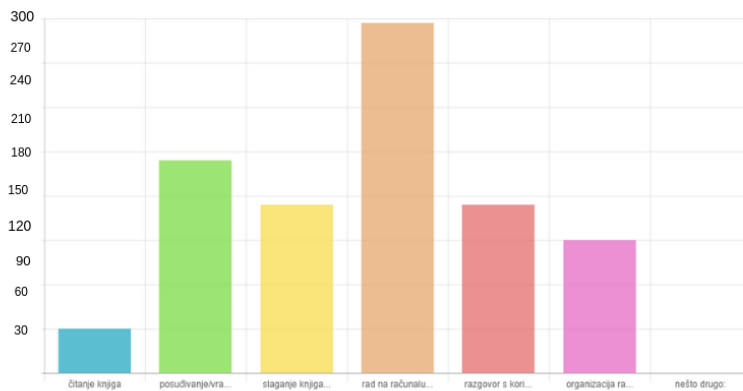
7.2.3. Kompetencije suvremenih knjižničara u narodnoj knjižnici

Desetim pitanjem u ovom istraživanju htjelo se saznati kako mladi u Hrvatskoj gledaju na stručna znanja i vještine knjižničnih djelatnika. Nastojao se saznati njihov stav o potrebnom obrazovanju knjižničara. Njih 87% (N=261) odgovorilo je da je potrebno visokoškolsko obrazovanje kako bi se moglo raditi kao knjižničar. To je poprilično povoljan rezultat. 72% (N=216) izjavilo je da je potreban studij knjižničarstva ili informacijskih znanosti, njih 11% (N=33) izjavilo je da je potreban studij iz bilo kojeg područja znanosti ili umjetnosti, a 4% (N=12) je reklo da je dostatan studij hrvatskog jezika. 11% (N=33) ispitanika smatra da je za dolazak na mjesto knjižničara u narodnoj knjižnici dovoljna tek srednja škola, a 2% (N=6) ispitanika vjeruje da je dovoljno samo biti ljubitelj knjiga i da dovoljan broj pročitanih knjiga nekoga može učiniti dovoljno kompetentnim za rad u knjižnici.

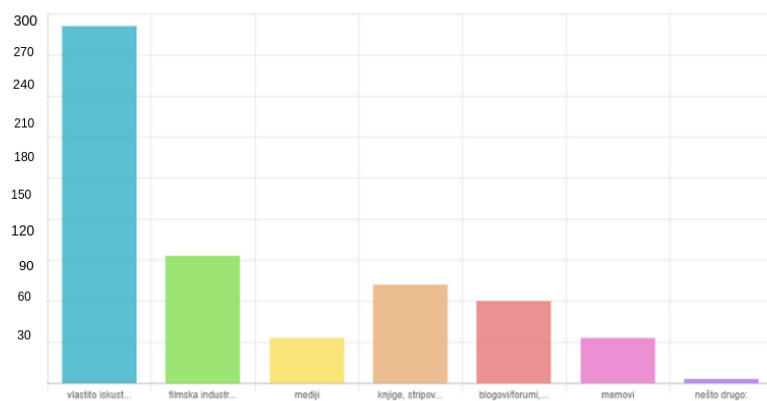
Slika 8. Potreban stupnja obrazovanja za rad u knjižnici

Nakon što se saznalo kakav mladi imaju dojam o zahtjevnosti stručnih znanja i vještina knjižničara, postavljeno je pitanje na što odlazi, prema njihovom mišljenju, najveći dio radnog vremena knjižničara. Ispitanici su se mogli odlučiti za više odgovora. Najveći broj je označio rad na računalu (obrada građe, pronalaženje odgovora za korisnike i sl.), njih 237 (79%), što je samo vidljivo na slici 9. Nakon toga najviše su odabirali posuđivanje i vraćanje knjiga (N=144; 48%). Podjednako smatraju da najviše vremena odlazi na slaganje knjiga na police i na razgovor s korisnicima, 38% (N=114) ispitanika je odabralo te opcije. Najmanje ispitanika smatra da je to čitanje knjiga, njih 10% (N=30).

Slika 9. Najčešći poslovi koje knjižničari obavljaju na radnom mjestu

Sljedećim pitanjem nastojalo se otkriti što to utječe na dojam koji ispitanici imaju o knjižničarima. Ispitanici su opet mogli odabrati više odgovora. Čak 87% (N=261) ispitanika svoj dojam o knjižničarima temelji na iskustvu koje su oni ili njihovi poznanici imali u interakciji s knjižničarima. Nakon toga, na dojam o knjižničarima među mladima u Hrvatskoj utječe filmska industrija. 31% (N=93) ispitanika odabrao je tu opciju, a odmah nakon toga ispitanici su odabirali knjige, stripove, novine i časopise. 20% (N=60) ispitanika označilo je da na njihov dojam o knjižničarima utječu sadržaji na društvenim mrežama, blogovima i forumima. 11% (N=33) ispitanika izjavilo je kako su memovi izgradili njihovu sliku o knjižničarima, a jedan je ispitanik (0,3%) izjavio kako je na njegovu sliku o knjižničarima utjecao sadržaj za odrasle.

Slika 10. Najčešći utjecaj na stvaranje dojma o knjižničarima

7.2.4. Uloga narodnih knjižnica i knjižničara u zajednici

Kako bi se saznalo kakvu ulogu imaju narodne knjižnice u zajednici iz perspektive mladih u Hrvatskoj, ispitanicima je ponuđena skupina pitanja u kojoj su označivali stupanj slaganja s deset tvrdnji vezanih uz ulogu knjižnicana na ljestvici od 1 do 5 gdje je 1 - uopće se ne slažem, a 5 - u potpunosti se slažem. Detaljni rezultati prikazani su u tablici 1, a prosječne vrijednosti utvrđene izračunom aritmetičke sredine pokazuju da je najveći stupanj slaganja sa sljedećim tvrdnjama: „Knjižnice moraju biti prilagođene osobama s invaliditetom“ (srednja vrijednost 4,8), „Knjižnice čuvaju i promiču književnu i kulturnu baštinu.“ (srednja vrijednost 4,65), „Svako mjesto trebalo bi imati svoju gradsku knjižnicu“ (srednja vrijednost 4,55), „Knjižnica je mjesto u kojem se korisnici dodatno obrazuju i razvijaju ili pronalaze građu koja im je potrebna za formalno obrazovanje“ (srednja vrijednost 4,5), „Knjižnice korisnicima pružaju informacije koje su im potrebne u svakodnevnom životu“ (srednja vrijednost 4,03). Nešto manja stopa slaganja izražena je u sljedećim tvrdnjama: „Knjižnice promiču toleranciju, jednakost svih građana, društvenu pravednost i društveno uključivanje“ (srednja vrijednost 3,88), „Knjižnice promiču demokraciju“

(srednja vrijednost 3,83) i „Korištenje gradske knjižnice trebalo bi biti besplatno“ (srednja vrijednost 3,67). Najmanji je stupanj slaganja s tvrdnjama: „Knjižnice pridonose razvoju lokalne ekonomije i gospodarstva“ (srednja vrijednost 3,35) i „Knjižnice su mjesto u kojem se članovi zajednice okupljaju, druže i provode slobodno vrijeme“ (srednja vrijednost 3,35). Navedeni rezultati, odnosno srednje vrijednosti ocjena pokazuju vrlo visoku svjesnost o važnosti narodne knjižnice u zajednici među maldima u Hrvatskoj.

Tablica 1. Uloga narodne knjižnice u zajednici

Tvrdnja	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem nit se ne slažem	Slaze m se	U potpunosti se slažem	Srednja vrijednost
	N %	N %	N %	N %	N %	
Knjižnice moraju biti prilagodene osobama s invaliditetom (npr. ugraditi liftove i rampe za ulazak invalidskih kolica u knjižnicu).	0 0%	3 1%	9 3%	33 11%	255 85%	4.8
Knjižnice korisnicima pružaju informacije koje su im potrebne u svakodnevnom životu.	9 3%	21 7%	45 15%	102 34%	123 41%	4.03
Knjižnice promiču demokraciju (osiguravaju korisnicima informacije koje su im potrebne da budu aktivni u društvu, organiziraju javne rasprave o bitnim društvenim problemima i temama itd.).	15 5%	33 11%	60 20%	72 24%	120 40%	3.83
Knjižnice promiču toleranciju, jednakost svih građana, društvenu pravednost i društveno uključivanje.	18 6%	21 7%	63 21%	75 25%	123 41%	3.88
Knjižnice čuvaju i promiču književnu i kulturnu baštinu.	6 2%	3 1%	9 3%	56 18%	228 76%	4.65

Knjižnice pridonose razvoju lokalne ekonomije i gospodarstva.	27 9%	45 15%	78 26%	96 32%	54 18%	3.35
Knjižnice su mjesto u kojem se članovi zajednice okupljaju, druže i provode slobodno vrijeme.	30 10%	36 12%	108 36%	54 17%	75 25%	3.35
Knjižnica je mjesto u kojem se korisnici dodatno (samostalno) obrazuju i razvijaju ili pronalaze građu koja im je potrebna za formalno obrazovanje (školu, fakultet).	0 0%	6 2%	27 9%	78 26%	189 63%	4.5
Korištenje gradske knjižnice trebalo bi biti besplatno (bez plaćanja članarine).	36 12%	27 9%	72 24%	30 10%	135 45%	3.67
Svako mjesto trebalo bi imati svoju gradsku knjižnicu.	3 1%	9 3%	33 11%	30 10%	225 75%	4.55

U sljedećem pitanju, jednako strukturiranom kao i prethodnom, ponuđenih sedam tvrdnji odnosilo se na percepciju kompetencija koje bi knjižničar narodne knjižnice trebao posjedovati. Ispitanici su prema rezultatima ovoga pitanja dali poprilično visoke ocjene, odnosno uglavnom se slažu ili se u potpunosti slažu s navedenim tvrdnjama. Takvi odgovori pokazuju relativnovisoku razinu svijesti ispitanika o tome kakve kompetencija i znanja moraju posjedovati knjižničari. Ispitanici se najviše slažu s tvrdnjom da „Knjižničari moraju posjedovati dobre komunikacijske vještine“ (srednja vrijednost 4,68) i s tvrdnjom da „Knjižničari moraju uvijek biti ljubazni i susretljivi“ (srednja vrijednost 4,57). Takvi rezultati dokazuju koliko su mladima bitne osobne kompetencije knjižničari. Ispitanici su ove tvrdnje označili s najvećom stopom slaganja jer je upravo to ono što se u teoriji ističe kad su u pitanju mladi, a to je osjećaj kod mladih da ih netko razumije. Najnižu ocjenu, odnosno stopu slaganja naznačili su uz tvrdnju „Knjižničari moraju biti kreativni i truditi se privući što više korisnika u knjižnicu“ (srednja vrijednost 4,06). Detaljniji rezultati uz svaku tvrdnju navedeni su u pripadajućoj tablici (Tablica 2.).

Tablica 2. Kompetencije suvremenog knjižničara u narodnoj knjižnici

Tvrdnja	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem nit se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	Srednja vrijednost
	N	N	N	N	N	
	%	%	%	%	%	
Knjižničari bi trebali brzo pronalaziti sve informacije i građu(knjige, članke) koje su korisnicima potrebne.	6 2%	6 2%	59 13%	114 38%	155 45%	4.22
Knjižničari moraju pratiti tehnološke trendove i znati se koristiti suvremenom informacijskom tehnologijom (računala, skeneri, 3D printeri i sl.).	3 1%	3 1%	45 15%	87 29%	162 54%	4.34
Knjižničari moraju biti kreativni i truditi se privući što više korisnika u knjižnicu.	18 6%	21 7%	42 14%	63 21%	156 52%	4.06
Knjižničari se trebaju trajno usavršavati u svojoj struci.	3 1%	3 1%	39 13%	69 23%	180 60%	4.38
Knjižničari moraju posjedovati dobre komunikacijske vještine.	0 0%	0 0%	21 7%	54 18%	225 75%	4.68
Barem jedna osoba u knjižnici bi trebala poznavati znakovni jezik.	12 4%	12 4%	54 18%	60 20%	162 54%	4.16
Knjižničari moraju uvijek biti ljubazni i susretljivi.	0 0%	0 0%	33 11%	63 21%	204 68%	4.57

7.2.5. Stereotipi o knjižničarima

Pitanje koje je uslijedilo nakon toga bilo je istoga tipa (ispitanici su trebali označiti stupanj slaganja svog slaganja s deset tvrdnji na ljestvici od 1 - uopće se ne slažem, do 5 - u potpunosti se slažem), a njime se nastojalo otkriti kakav mladi u Hrvatskoj imaju dojam o knjižničarskoj struci. Nastojalo se na temelju devet izabranih tvrdnji, koje su prema ranijim spoznajama prepoznat kao najčešći tradicionalni stereotipi o knjižničarima, utvrditi jesu li ti stereotipi održivi i danas. Naime, najviši stupanj slaganja ispitanici su pokazali uz izjave: „Knjižničari moraju voljeti knjige i čitanje“ (srednja vrijednost 3,8), „U knjižnicama najčešće rade žene“ (srednja vrijednost 3,43), „Knjižničari najčešće imaju male plaće“ (srednja vrijednost 3,4) i „Knjižničari ne uživaju visok ugled i status u društvu“ (srednja vrijednost 3,32). Neutralni su bili uz tvrdnju „Knjižničari ne vole buku i očekuju da u knjižnici vlada mir i tišina“ (srednja vrijednost 3,08). Ispitanici se nisu složili sa sljedećim izjavama: „Knjižničarke su najčešće starije, žene koje ne brinu previše o svom izgledu“ (srednja vrijednost 1,87), „Knjižničari nemaju nikakvu značajnu ulogu u knjižnici, moglo bi se sasvim dobro koristiti knjižnice i bez njihova posredovanja“ (srednja vrijednost 1,72), „Muški knjižničari su najčešće ćelavi“ (srednja vrijednost 1,52). Na temelju rezultata vidljivo je da je i dalje uvriježen stereotip o knjižničarstvu kao ženskoj profesiji, ali knjižničarke prema mišljenju ispitanika nisu određene fizičkim karakteristikama. Osim toga, ispitanici su pokazali svijest o tome da knjižničarstvo nije cijenjeno zanimanje u društvu i da su plaće male, ali ipak ne zanemaruju važnost knjižničara kao stručnjaka. (Tablica 3).

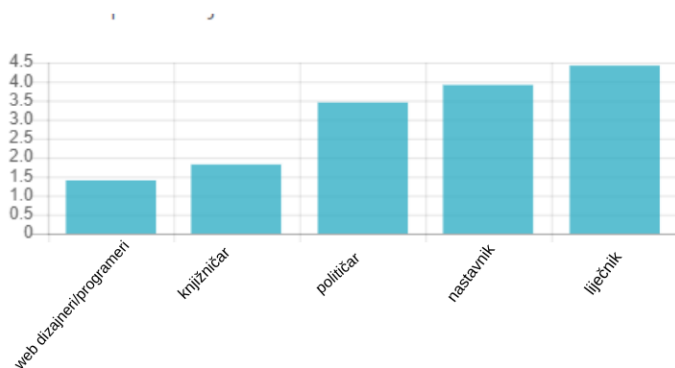

Tablica 3. Stereotipi o knjižničarima i knjižničarskoj struci

Tvrđnja	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	Srednja vrijednost
	N	N	N	N	N	
	%	%	%	%	%	
U knjižnicama najčešće rade žene.	27 9%	24 8%	99 33%	93 31%	57 19%	3.43
Knjižničarke su najčešće starije, žene koje ne brinu previše o svom izgledu.	159 53%	66 22%	59 13%	27 9%	9 3%	1.87
Muški knjižničari su najčešće ćelavi.	188 66%	57 19%	56 12%	9 3%	0 0%	1.52
Knjižničari nemaju nikakvu značajnu ulogu u knjižnici, moglo bi se sasvim dobro koristiti knjižnice i bez njihova posredovanja.	174 58%	63 21%	42 14%	15 5%	6 2%	1.72
Knjižničari moraju voljeti knjige i čitanje.	24 8%	15 5%	75 25%	99 33%	87 29%	3.7
Knjižničari privatno najčešće vole biti sami, nemaju puno prijatelja.	165 55%	42 14%	63 21%	24 8%	6 2%	1.88
Knjižničari ne vole buku i očekuju da u knjižnici vlada mir i tišina.	48 16%	42 14%	87 29%	84 28%	59 13%	3.08
Knjižničari najčešće imaju male plaće.	21 7%	27 9%	105 35%	105 35%	42 14%	3.4
Knjižničari ne uživaju visok ugled i status u društvu.	56 12%	56 12%	75 25%	102 34%	51 17%	3.32

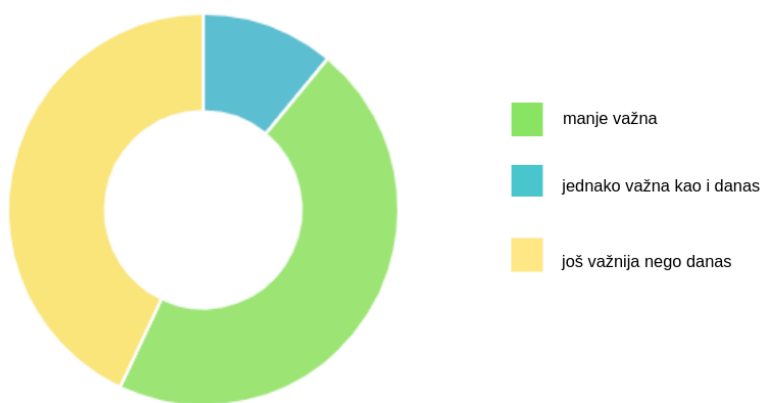
7.2.6. Važnost knjižničara danas i u budućnosti

Ispitanicima je potom bilo postavljeno pitanje koje se odnosilo na važnost određenih zanimanja za društvo. Bilo im je ponuđen pet sljedećih zanimanja (knjižničar, nastavnik, liječnik, političar i web dizajneri/programeri), a oni su ih trebali rangirati po važnosti. Ispitanici su na prvomjesto (kao profesiju koja je najvažnija u društvu) stavljali liječnike (srednja vrijednost 4, 42), nakon toga su uslijedili nastavnici (srednja vrijednost 3, 91), ipolitičari(srednja vrijednost 3, 45), a tek onda knjižničari (srednja vrijednost 1, 82). Iza knjižničara su bili jedinoweb dizajneri/ programeri (srednja vrijednost 1,4). Rezultati i dalje potvrđuju da unatoč tome što su ispitanici svjesnosni uloge knjižničara uzajednici, smatraju dai dalje nisu neophodni za funkcioniranje zajednice.

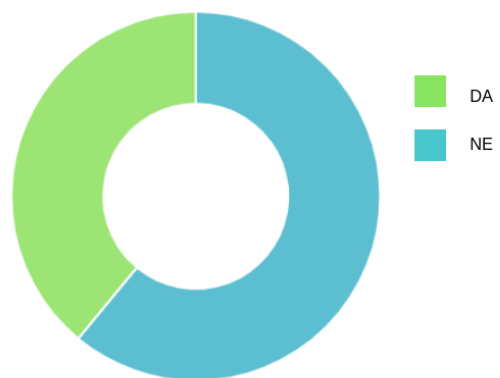
Slika 11. Rangiranje knjižničarske struke u odnosu na ostale struke prema važnosti za društvo

Predzadnje pitanje odnosilo se na budućnost knjižničarske struke za 20 godina, a odgovori su prikazani na slici 12. Ispitanici su morali izabrati između tri tvrdnje koje su se odnosile na pitanje važnosti knjižničara u budućnosti. Najveći broj ispitanika, odgovorio je da će uloga knjižničara za 20 godina biti manja nego danas (N=138; 46%). Nešto manje (N=129; 43%) ispitanika izjavilo je da će uloga knjižničara biti jednaka kao što je i danas. Tek 11% (N=33) smatra da će uloga knjižničara u budućnosti biti važnija nego što je u današnje vrijeme. Nažalost, ovakva percepcija ispitanika nije povoljna, a razlog vjerojatno leži u činjenici da oni nisu svjesni kompletne uloge knjižničara s obzirom na stvaranje knjižnice kao digitalnih, odnosno multimedijalnih središta i uloge modernih knjižničara, odnosno informacijskih stručnjaka u budućnosti.

Slika 12. Važnost knjižničarske struke u budućnosti

Posljednjim pitanjem se nastojalo otkriti smatraju li mladi u Hrvatskoj, odnosno ispitanici u istraživanju, knjižničarstvo kao zanimanje kojem bi se i oni mogli baviti. 39% (N=117) ispitanika odgovorio je da ne bi voljeli raditi u knjižnici, a puno veći postotak ispitanika, njih 61% (N=183) je izjavilo da bi rado radili u knjižnici. Na temelju toga, knjižničarstvo ipak nije struka koja je potpuno negativno percipirana u javnosti, naročito među mladima u ovom slučaju.

Slika 13. Zainteresiranost mladih na odabir knjižničarstva kao svog zanimanja

8. Zaključak

Knjižničarstvo je specifična profesija koja u novije prolazi kroz velike promjene, što rezultira vrlo različitim percepcijama. Uglavnom, uvjetno rečeno, sukobljene strane jesu javnost i knjižničarska struka. Još davno, javnost je na temelju različitih utjecaja, izgradila negativnu sliku o knjižničarskoj struci koja je utjecala na društveni položaj knjižničara. Ta je negativna slika knjižničarstvo okarakterizirala ženskom profesijom, odnosno poluprofesijom koja je nezamjetna i nema značajnu ulogu za društvo. Knjižničari već godinama, svjesni negativne slike koju je javnost izgradila prema njima, nastoje te stereotipe promijeniti. Problem nije uvijek bio samo negativna percepcija društva, u određenom trenutku i sami su knjižničari opterećeni postojećim stereotipima i izazovima koje im nameće struka, počeli sebe doživljavati i predstavljati u negativnom svijetlu.

Na negativnu i stereotipiziranu sliku o knjižničarima najviše je utjecala filmska industrija. U filmovima su knjižničari uglavnom ženskoga spola, srednjih godina i neudani, a oni muški su pak prikazivani kao homoseksualci. Knjižničari su u filmovima lišeni svih trendova, prikazuju ih se kao konzervativne osobe, potpuno nezainteresirane za modne trendove, korištenje tehnologije i svega onoga što većini ljudi predstavlja zabavu. Oni su zaokupljeni opsjednuti redom i poslom među policama prekriveni tankim slojem prašine zaboravljeni od svih. Posljednjih se nekoliko godina filmska industrija odlučila na promjenu i na taj način je utjecala dobrim dijelom na promjenu stereotipa o knjižničarima. Knjižničarima sada junacikoji se vješto služe novom tehnologijom, i imaju značajniju ulogu u društvu. Sve češće su na knjižničarskoj poziciji muškarci, ali nažalost, i dalje je nepromijenjena percepcija o knjižničarstvu ako ženskoj profesiji.

Također, na promjenu slike o knjižničarima, utjecali su i sami knjižničari. Svjesni kako negativni stereotipi utječu na njihov doživljaj u javnosti i kako taj doživljaj utječe na razvoj struke, njihova primanja i motivaciju na rad, odlučili su neštoučiniti. Tako su knjižničari s vremenom zahvaljujući društvenim mrežama, forumima i blogovima počeli graditi pozitivnu sliku o sebi. Ta pozitivna slika je uzrokovala stvaranje novih stereotipa. Suvremeni knjižničar iz perspektive koju su knjižničari počeli širiti je postao alternativac. Knjižničari su počeli promovirati sliku o sebi kao ljudima koji se u slobodno vrijeme bave sportom, odlaze na trbušni ples, prate modne trendove, imaju neobične frizure, a tijelo im je prekriveno tetovažama. Osim toga, knjižničari nastoje javnosti pokazati koja je njihova uloga u društvu. Oni zajednicu nastoje osvijestiti o svemu što ima

knjižnica može ponuditi. Naglasak svakako daju na dokazivanju kako je za posao knjižničara neizostavno visokoškolsko obrazovanje u smjeru knjižničarstva ili informacijskih znanosti. Također, važno je naglasiti da je pred knjižničarem 21. stoljeća jako važno stalno usavršavanje u struci, razvijanje vještina, usvajanje novih znanja i praćenje trendova kako bi mogli odgovoriti na potrebe zajednice.

U sklopu ovoga rada provedeno je istraživanje s ciljem otkrivanja kako mladi u Hrvatskoj doživljavaju knjižničarstvo. Istraživanje je provedeno u kolovozu 2019., a provedeno je uz pomoć kvantitativne metode. Dakle, u istraživanju je sudjelovalo 300 ispitanika u dobi od 18 do 20 godina koji su ispunivši online upitnik odgovarali na 18 pitanja različitog tipa koja su se odnosila na njihovu percepciju narodnih knjižnica i knjižničara. Nakon što su ispitanici naveli demografske podatke, imali su zadatak odgovoriti na pitanja kojima se utvrdilo koliko i na koji način oni koriste narodnu knjižnicu. Nakon toga morali su ocijeniti u kojoj su mjeri zadovoljni profesionalnošću knjižničara. Zatim su pristupali pitanjima koja su se odnosila na ulogu narodnih knjižnica u zajednici, nakon čega su uslijedila pitanja vezana uz kompetencije knjižničara i održivost tradicionalnih stereotipa o knjižničarima. Pitanja u nastavku bila su vezana u položaj knjižničarske struke u odnosu na ostala zanimanja, a na kraju su ispitanici pitani o važnosti knjižničarske struke u budućnosti, a trebali su se izjasniti i po pitanju njihove eventualne želje da radeu knjižnicama.

U istraživanju su imali prilike sudjelovati mladi iz cijele Hrvatske, no ispitanici dolaze iz 14 županija. Najveći broj ispitanika bio je s područja Osječko-baranjske županije, nakon čega su uslijedile Zadarska i Brodsko-posavska županija. Najmanje ispitanika je istraživanju pristupilo s područja Dubrovačko-neretvanske županije, tek 2 ispitanika. Ovom su istraživanju u znatno većoj mjeri pristupile djevojke, njih 77%, dok je ostatak ispitanika bio muškoga spola. Od toga je 30,7% ispitanika bilo mlađih od 20 godina, a onih do 25 godina bilo je 69,3%. U najvećoj mjeri su istraživanju pristupali studenti, njih čak 50%, a najmanje je bilo učenika, svega 8%, što i jest očekivano s obzirom na to koja je bila zadana dob uzorka. Također, istraživanjem je utvrđeno da veći broj ispitanika među članovima uže obitelji nema osobu koja se bavi knjižničarstvom. Potvrдно na to pitanje odgovorilo je samo 18% ispitanih.

Prvo istraživačko pitanje odnosilo se na način na koji mladi u Hrvatskoj koriste narodne knjižnice. Među ispitanicima najviše je bilo onih koji knjižnicu posjećuju nekoliko puta godišnje ili jednom mjesečno, njih sveukupno 58%. Takav je odgovor očekivan s obzirom da velik broj korisnika

općenito u knjižnicu odlazi posuditi i vratiti knjige i to po potrebi. S obzirom da u većini slučajeva građu mogu zadržavati mjesec dana, tako su pokazali u odgovorima. 13% ispitanika u knjižnicu ne odlazi pa se za taj broj ispitanika može reći da nisu korisnici knjižnice. Prema istraživanju, najčešće knjižnicu koriste studenti, oni koji su naznačili da su nezaposleni rijetko odlaze u knjižnicu. Oni koji odlaze u knjižnicu, tamo odlaze kako bi prvenstveno posudili ili vratili knjige, osim toga velik broj ispitanika odlazi u knjižnicu kako bi imali priliku samostalno učiti i istraživati ili sudjelovati u nekoj od aktivnosti knjižnice. Najmanji broj ispitanika u knjižnicu odlazi kako bi proveo svoje slobodno vrijeme i iz zabave. Također, ispitanici su izrazili svoje veliko zadovoljstvo primljenom uslugom prilikom boravka u knjižnici.

Drugim istraživačkim pitanjem nastojao se dobiti odgovor kako mladi u Hrvatskoj doživljavaju knjižničare. Ono se odnosilo na potpuni doživljaj knjižničara, od obrazovanja koje je potrebno za rad u knjižnici pa preko njihovih stručnih i osobnih kompetencija. Najveći broj ispitanika smatra da je za rad u knjižnici potrebno visokoškolsko obrazovanje: studij knjižničarstva ili studij informacijskih znanosti. Ispitanici su navodili da knjižničari najčešće obavljaju poslove koji se tiču obrade građe na računalu i pretraživanja građe na računalu kako bi odgovorili na zahtjeve korisnika. Zatim slijedi posuđivanje i vraćanje knjiga te komunikacija s korisnicima. To je upravo ono što korisnici imaju prilike vidjeti kada dođu u knjižnicu. Knjižničara za pultom koji mu isporučuju informacije. Prema tome, korisnici dojam o knjižničarima stvaraju na temelju vlastitoga dojma ili dojma poznanika. Ispitanici uz pojam knjižnice primarno vezuju knjige, obrazovanje i informacije. To zasigurno potvrđuje primarnu funkciju knjižnica kao informacijskih i obrazovnih centara. Manji broj ispitanika povezuje knjižnice s tehnologijom. Na temelju toga se može zaključiti da mladi kod nas na knjižnicu još uvijek gledaju u tradicionalnom smislu.

Sljedeće istraživačko pitanje odnosilo se na ulogu narodnih knjižnica i knjižničara u zajednici. Mladi u Hrvatskoj, odnosno ispitanici prepoznaju koja je uloga knjižnica i knjižničara u zajednici. Njihovi su odgovori bili iznenađenje zbog izuzetno visokog stupnja slaganja s tvrdnjama koje su im bile navedene o ulozi narodnih knjižnica i kompetencija knjižničara. Oni ističu komunikacijske i socijalne vještine kao najvažnije kompetencije koje knjižničar treba posjedovati u odnosu na korisnika.

Posljednje istraživačko pitanje odnosilo se na percepciju knjižničarske struke među mladima. Na pitanja vezana uz tradicionalne stereotipe, ispitanici su odgovorima pobili većinu stereotipa, ali i

dalje vrijedi mišljenje da je knjižničarstvo u većini slučajeva ženska profesija koja ne uživa veliki ugled u društvu. Ispitanici između zanimanja koja pridonose društvu, knjižničarstvo pozicioniraju dosta nisko, na četvrto mjesto od pet zadanih zanimanja. Jedino ih smatraju važnijima od web dizajnera. Liječnike, nastavnike i političare pozicioniraju na bolja mjesta. Isti takav je trend i među mladima u svijetu na što ukazuju ranije provedena istraživanja. Mladi ne smatraju da će uloga knjižničara u budućnosti biti važnija od one koju imaju danas. Smatraju da će ostati ista ili pak manje važna. Nažalost, ovakva percepcija ispitanika nije povoljna, a razlog vjerojatno leži u činjenici da oni nisu svjesni složene uloge knjižničara s obzirom na stvaranje knjižnice kao digitalnih, odnosno multimedijalnih središta i uloge modernih knjižničara, odnosno informacijskih stručnjaka u budućnosti. Ali, dobra je stvar što bi mladi ipak voljeli raditi u knjižnici. Više od polovice ispitanika je dalo takav odgovor.

Na koncu, pregledom literature, ranijih istraživanja i ovoga istraživanja provedenog među mladima u Hrvatskoj, može se zaključiti da se situacija, u odnosu na onu od prije nekoliko desetaka godina, ipak mijenja. Knjižničarstvo još ne uživa visok ugled u društvu, ali polovica ispitanika bi bila spremna raditi u knjižnici, idonekle prepoznaju raznovrsne društvene zadaće koje ta profesija obavlja u zajednici. Riješenje koje vodi u borbu protiv stereotipa je informiranje javnosti o tome što knjižničari (i suvremene knjižnice) mogu ponuditi zajednici. I to je najveći zadatak koji stoji pred knjižničarima kako bi članovi zajednice i društvo općenito bolje razumjeli i poštovali knjižničarsku profesiju, što će imati izravan utjecaj na ugled i zadovoljstvo knjižničnih djelatnika.

9. Literatura

1. About the film. // Hollywood librarian. URL: [http://www.hollywoodlibrarian.com/about.html\(2019-06-15\)](http://www.hollywoodlibrarian.com/about.html(2019-06-15))
2. Narodna knjižnica. // Anić, Vladimir. Rječnik hrvatskoga jezika. 3. prošireno izd. Zagreb : Novi liber, 1998. Str. 548.
3. Balling, Gitte; Skouvig, Laura; Henrichsen, Lise Alsted. Digital reading groups: renewing the librarian image. // *New Library World* 109, 1(2008), str. 56-64. URL: [http://curis.ku.dk/ws/files/47025417/Digital_reading_groups.pdf\(2019-06-28\)](http://curis.ku.dk/ws/files/47025417/Digital_reading_groups.pdf(2019-06-28))
4. Barbarić, Ana. Kompetencije informacijskih stručnjaka 21. stoljeća/ Cjeloživotno učenje knjižničara: ishodi učenja i fleksibilnost // Tihomil Maštrović i suradnici. Prerađeno izdanje. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2009., Str. 171-176. URL: [http://www.nsk.hr/cuk/cuk.pdf\(2019-07-29\)](http://www.nsk.hr/cuk/cuk.pdf(2019-07-29))
5. Barbarić, Ana. Knjižničarske kompetencije/ Cjeloživotno učenje knjižničara: ishodi učenja i fleksibilnost // Tihomil Maštrović i suradnici. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2009., Str. 57-69. URL: [http://www.nsk.hr/cuk/cuk.pdf\(2019-07-29\)](http://www.nsk.hr/cuk/cuk.pdf(2019-07-29))
6. Bošković, Marija. Web 2.0 i knjižnične usluge za mladež u hrvatskim narodnim knjižnicama: završni rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za informacijske znanosti, 2011. URL: [http://darhiv.ffzg.unizg.hr/4438/1/103ZR.pdf\(2019-08-15\)](http://darhiv.ffzg.unizg.hr/4438/1/103ZR.pdf(2019-08-15))
7. Carmichael, J. V. Jr. The male librarian and the feminine image: a survey of stereotype, status, and gender perceptions. // *Library and Information Science Research* 14, (1992). URL: [http://libres.uncg.edu/ir/uncg/f/J_Carmichael_Male_1992.pdf\(2016-08-02\)](http://libres.uncg.edu/ir/uncg/f/J_Carmichael_Male_1992.pdf(2016-08-02))
8. Ciceron, Iva. Gradska knjižnica – dnevni boravak grada. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 53, 3/4(2010), str 172-176. URL: [https://hrcak.srce.hr/file/119859\(2019-07-10\)](https://hrcak.srce.hr/file/119859(2019-07-10))
9. Davies, Eric J. Taking a measured approach to library management : performance evidence applications and culture. // *Management, marketing and promotion of library services based on statistics, analyses and evaluation.* / edited by Trine Kolderup Flaten. Munchen : K.G. Saur, 2006. Str. 17-32.
10. Devarai, Rajashekar. Information for the common man and the future of Librarianship : critical analysis. // *Indian Journal of information. Library and Society* 6, 1/2 (1993), str. 84-92.
11. Dodds, Kathrin. Two steps forward and one step back: Has debunking librarian stereotype gone too far?, 2009. URL:

- http://www.academia.edu/224999/Two_Steps_Forward_and_One_Step_Back_Has_Debunking_the_Librarian_Stereotype_Gone_Too_Far (2019-08-01)
12. For sex, see librarian. 2011. URL: <https://forsexseelibrarian.wordpress.com/> (2019-06-10)
13. Galić, Sanja. Suvremeno školsko knjižničarstvo. // *Život i škola* 58, 28(2012), str. 207-218. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/140279> (2019-06-25)
14. Horvat, Aleksandra. Profesionalizacija bibliotekarskog zanimanja. URL: <http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/horvat1.htm> (2019-06-20)
15. Kompetencije informacijskih stručnjaka 21.stoljeća, 2003. URL: <http://www.nsk.hr/cuk/dokumenti/SLA%20kompetencije.pdf> (2019-07-29)
16. Lawson, Lonnie V.; Walker, Stephen. The librarian stereotype and the movies. // *MC Journal: The Journal of Academic Media Librarianship* 1, 1(1993), str. 16-28. URL: <https://www.scribd.com/document/181673249/The-Librarian-Stereotype-and-the-Movies> (2019-06-28)
17. Librarians in the movies: An annotated filmography. URL: http://emp.byui.edu/raishm/films/alpha_index.htm (2019-06-10)
18. Luthmann, Abigail. Librarians, professionalism and image: stereotype and reality. // *Library Review* 56, 9(2007), str.773-780. URL: https://www.researchgate.net/publication/242022639_Librarians_professionalism_and_image_Stereotype_and_reality (2019-06-10)
19. Lutz, Christine Ann. From old maids to action heroes: librarians and the meaning of the librarian stereotypes, 2005. URL: <http://drum.lib.umd.edu/bitstream/handle/1903/2670/umiumd-2587.pdf;jsessionid=4E19483CB1565323B05A7E52A89510AD?sequence=1> (2019-08-25)
20. Majid, Shaheen. ; Haider, Azim. Image problem even haunts hi-tech libraries // *Aslib Proceedings*. 60, 3(2008), str. 229-241. URL: <http://dx.doi.org/10.1108/00012530810879105> (2019-08-10)

21. Marić, Ana. Marić, Ana. Knjižnice i knjižničari u popularnoj kulturi. Sveučilište u Zagrebu; Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti: diplomski rad, 2016. URL: http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/6181/1/Maric_Ana_diplomski_rad.pdf?fbclid=IwAR0zEydZCTGTcMtK2LKdNoI233MEp6_5WLGXon5EATVNPkIvL8j3k_IbJyk (2019-08-15)
22. Medved Ivančić, Ivana. Knjižničar i karijera. // Knjižničarstvo 17, 2(2013), str. 74-85.
URL: http://www.knjiznicarstvo.com.hr/wp-content/uploads/2014/05/228_Ivancic-Medved_2013_2.pdf (2019-06-20)
23. Narodna knjižnica : IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga / glavna urednica Mirna Willer. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003. Str. 1.
24. Pagowsky, Nicole; Rigby, Miriam. The librarian stereotype: deconstructing perceptions and presentations on information work, 2014. URL: http://www.ala.org/acrl/sites/ala.org.acrl/files/content/publications/booksanddigitalresources/booksmonographs/stereotype_Prelim.pdf (2019-06-01)
25. Poulin, Eric. A whole new world of freaks and geeks: libraries and librarians on YouTube. // Libres: Library and Information Science Research Electronic Journal 18, 2(2008). URL: http://libres-ejournal.info/wp-content/uploads/2014/06/Vol18_I2_Poulin_FINAL.pdf (2019-07-30)
26. Prins, Henry. Status, Image and Reputation of Librarianship: results of an empirical study. // Journal of Library and Information Science. 16, 1(1991), str. 10-24.
27. Rudolph, Megan A. Librarians in film: a changing stereotype, 2008. URL: <http://ils.unc.edu/MSPapers/3413.pdf> (2019-08-01)
28. Smjernice za knjižnične usluge za mladež. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 9.
29. Stereotip. Hrvatska enciklopedija. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=58036> (2019-09-19)
30. Stričević, Ivanka. Informacije potrebne mladima za osobni razvoj. // Slobodan pristup informacijama: 7. i 8. okrugli stol / uredile Aleksandra Horvat i Loris Bučević-Sanvincenti. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 136-143.

31. Sutherland, Sue. Passions, practice, partnership and politics : marketing the future of public libraries. // APLIS 15, 2(2002)
32. Šalamon-Cindori, B. Trebaju li knjižnicama društvene mreže: iskustvo Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu // Iz naših knjižnica, Kemija u 69 industriji, 60, 11 (2011). URL: [http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=108900\(2019-089-01\)](http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=108900(2019-089-01))
33. Škrobica, Vanja. Asertivnost kao važna komunikacijska vještina knjižničara u školskoj knjižnici. // Školski vjesnik: časopis za pedagoška i školska pitanja 57, 3-4(2008), str. 391-403. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/122909> (2019-09-01)
34. Švenda-Radeljak, Ksenija. Obrazovanje i status knjižničara u Hrvatskoj do uvođenja studija bibliotekarstva. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta, 2018.
35. The Body in the Library. Wikia : specijalizirana slobodna enciklopedija. URL: http://agathachristie.wikia.com/wiki/The_Body_in_the_Library (2019-08-18.)
36. The Library. 2011. // Seinfeld Scripts. URL: <http://www.seinfeldscripts.com/TheLibrary.htm> (2019-07-29)
37. Vakkari, Pertti; Sami Serola. Perceived outcomes of public libraries. // Library and information science research 34, 1(2012).
38. Vladilo, Ivana. I Batgirl bila je knjižničarka. URL: http://www.knjiznicari.hr/UDK02/index.php/I_Batgirl_bila_je_knji%C5%BEni%C4%8Darka (2019-06-25)

10. Prilozi

Prilog 1. Primjer anketnog upitnika

Poštovani,

upitnik koji je pred Vama dio je istraživanja percepcije knjižničara u javnosti. Istraživanje se provodi u svrhu diplomskog rada kojeg provodi studentica informacijskih znanosti s Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Osijeku. Anketa je u potpunosti anonimna, a istraživanje je namijenjeno mladima. Ispunjavanje ankete bi trebalo oduzeti najviše 10 minuta Vašega vremena. Ako se odlučite sudjelovati u ovom istraživanju imate prilike osvojiti bluetooth zvučnik. Ukoliko želite sudjelovati u nagradnom izvlačenju za bluetooth zvučnik, molimo Vas da upišete svoj email na kraju ankete. Unaprijed hvala na sudjelovanju! :)

1. Spol: M Ž
2. Dob: _____
3. Mjesto prebivališta: _____
4. Koji je Vaš obrazovno-ekonomski status:
  - a) Učenik
  - b) Student
  - c) Zaposlen
  - d) Nezaposlen
  - e) Nešto drugo: _____

5. Radi li netko iz Vaše uže obitelji u knjižnici?
  - a) DA
  - b) NE
6. Koliko često odlazite u gradsku knjižnicu?
  - a) Svakodnevno
  - b) Nekoliko puta tjedno
  - c) Nekoliko puta mjesečno
  - d) Jednom mjesečno
  - e) Nekoliko puta godišnje

- f) Jednom godišnje
- g) Nikada (Ako je odgovor NIKAD, onda preskočite na pitanje broj 9.)

7. Koje usluge u knjižnici najčešće koristite (Moguće je odabrati više odgovora)?

- a) posuditi/vratiti knjige
- b) sudjelovati u nekom knjižničnom programu/predavanju/radionici
- c) koristiti računala, printer, skener
- d) opustiti se čitajući u knjižnici knjige, časopis ili novine
- e) istraživati, učiti, pisati zadaću (samostalno, u tišini)
- f) istraživati, učiti, pisati zadaću (u grupi)
- g) provesti slobodno vrijeme (nestrukturirano, jedna ili više aktivnosti – npr. čitati novine, pregledavati police, porazgovarati s drugim korisnicima itd.; naći/družiti se s prijateljima, upoznati nove prijatelje i osobe sa srodnim interesima)
- h) Nešto drugo: _____

8. Naznačite stupanj vašeg zadovoljstva profesionalnošću (brzo i točno dobivanje informacija koje su Vam potrebne, kvaliteta preporuke, ljubazno i susretljivo osoblje,) knjižničnog osoblja u Vašoj knjižnici? (pri čemu je 1 izrazito nezadovoljan, a 5 izrazito zadovoljan).

1   2   3   4   5

9. Odaberite najviše tri riječi koje Vam prve padnu na pamet kada čujete riječ knjižničarstvo.

- a) Knjige
- b) Informacije
- c) Obrazovanje
- d) Knjižnice
- e) Informacijska tehnologija(IT)
- f) Kultura/Kulturna baština
- g) Mjesto okupljanja/druženja
- h) Pokretanje inicijativa(društveni angažman?)
- i) Zabava
- j) Nešto drugo: _____

10. Smatrate li da je za rad u knjižnici potrebno fakultetsko obrazovanje?

- a) DA, studij knjižničarstva/informacijskih znanosti
- b) DA, studij hrvatskog jezika
- c) DA, studij iz bilo kojeg područja znanosti ili umjetnosti
- d) NE, za rad u knjižnici dovoljna je srednja škola
- e) NE, za rad u knjižnici dovoljan je dovoljan broj pročitanih knjiga

11. Na što odlazi, prema Vašem mišljenju, najveći dio radnog vremena knjižničara (Moguće je odabrati više odgovora)?

- a) čitanje knjiga
- b) posuđivanje/vraćanje knjiga
- c) slaganje knjiga na police
- d) rad na računalu (obrađivanje građe, pronalaženje odgovora za korisnike i sl.)
- e) razgovor s korisnicima (predlaže što da posude)
- f) organizacija raznih edukativnih, zabavnih i kreativnih aktivnosti za korisnike
- g) Nešto drugo: _____

12. Što utječe na Vaš dojam o knjižničarima i knjižnicama? (Moguće je odabrati više odgovora)

- a) Vlastito iskustvo i/ili iskustva poznanika
- b) Filmska industrija i serije
- c) Mediji
- d) Knjige, stripovi, novine/časopisi
- e) Blogovi/forumi, društvene mreže
- f) Memovi
- g) Nešto drugo: _____

13. U tablici su navedene razne tvrdnje koje se odnose na ulogu narodne knjižnice u zajednici. Molim označite u kojoj se mjeri slažete sa svakom tvrdnjom na skali od 1 do 5, pri čemu ocjena 1 predstavlja vrijednost Uopće se ne slažem, a ocjena 5 U potpunosti se slažem.

Knjižnice moraju biti prilagođene osobama s invaliditetom (npr. ugraditi liftove i rampe za ulazak invalidskih kolica u knjižnicu).

Knjižnica korisnicima pruža informacije koje su im potrebne u svakodnevnom životu
Knjižnice promiču demokraciju (osiguravaju korisnicima informacije koje su im potrebne da budu aktivni u društvu, organiziraju javne rasprave o bitnim društvenim problemima i temama)

Knjižnice promiču toleranciju, jednakost svih građana, društvenu pravdu i društveno uključivanje

Knjižnice čuvaju i promiču književnu i kulturnu baštinu

Knjižnica je mjesto u kojem se članovi zajednice okupljaju, druže i provode slobodno vrijeme

Knjižnica je mjesto u kojem se dodatno (samostalno) obrazujemo i razvijamo ili pronalazimo građu koja nam je potrebna za formalno obrazovanje (školu, fakultet)

Korištenje gradske knjižnice trebalo bi biti besplatno (bez članarine).

Svako mjesto trebalo bi imati svoju gradsku knjižnicu.

14. U tablici su navedene razne tvrdnje koje se odnose na kompetencije knjižničara. Molim označite u kojoj se mjeri slažete sa svakom tvrdnjom na skali od 1 do 5, pri čemu ocjena 1 predstavlja vrijednost Uopće se ne slažem, a ocjena 5 U potpunosti se slažem.

Knjižničar bi trebao brzo pronalaziti sve informacije i građu(knjige, članke) koje su korisnicima potrebne.

Knjižničar moraju pratiti tehnološke trendove i zna se koristiti suvremenom informacijskom tehnologijom (računala, 3D printeri i sl.).

Knjižničari moraju biti kreativni i privlači ljude u knjižnicu.

Knjižničari se trebaju trajno usavršavati u svojoj struci.

Knjižničar mora imati dobre komunikacijske vještine.

Knjižničar mora uvijek biti ljubazan i susretljiv.

15. U tablici su navedene razne tvrdnje o knjižničarima. Molim označite u kojoj se mjeri slažete sa svakom tvrdnjom na skali od 1 do 5, pri čemu ocjena 1 predstavlja vrijednost -Uopće se ne slažem, a ocjena 5- U potpunosti se slažem.

U knjižnicama najčešće rade žene.

Knjižničarke su najčešće starije, žene koje ne brinu previše o svom izgledu.

Muški knjižničari su najčešće ćelavi.

Knjižničari nemaju nikakvu značajnu ulogu u knjižnici, moglo bi se sasvim dobro koristiti knjižnice i bez njihova posredovanja.

Knjižničari moraju voljeti knjige i čitanje.

Knjižničari privatno najčešće vole biti sami, nemaju puno prijatelja

Knjižničari ne vole buku i očekuju da u knjižnici vlada mir i tišina.

Knjižničari najčešće imaju male plaće.

Knjižničari ne uživaju visok ugled i status u društvu .

16. Poredajte od 1 do 5 profesije koje su prema Vašem mišljenju važne za društvo, pri čemu je 1 profesija koja je najvažnija u društvu, a 9 najmanje važna profesija.

- liječnici
- nastavnici
- odvjetnici
- web dizajneri/programeri
- političari
- knjižničari

17. Prema Vašem mišljenju, kakva će biti uloga knjižničara i/ili knjižnica u društvu za 20 godina ?

- a) Još važnija nego sada
- b) Manje važna
- c) Jednako važna kao što je i danas

18. Biste li Vi voljeli raditi u knjižnici?

DA
NE